

บทที่ 5

ผลการศึกษา

ในบทนี้จะเป็นส่วนที่นำเสนอถึงผลของการศึกษา โดยสามารถแบ่งออกเป็น 8 ส่วน ซึ่งส่วนแรก คือ สภาพทั่วไปของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ส่วนที่ 2 และ 3 คือ สภาพทั่วไปของการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน และปัญหา อุปสรรคในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน ส่วนที่ 4 คือ ต้นทุน ผลตอบแทนทางการเงินของการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน ส่วนที่ 5 คือ ต้นทุนการรับซื้อผลผลิตของบริษัทผู้รับซื้อ ส่วนที่ 6 คือ ผลประโยชน์ ผลเสียที่เกิดขึ้นจากการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ส่วนที่ 7 คือ ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนในรูปแบบที่มีการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง และส่วนสุดท้าย คือ ความพึงพอใจเกี่ยวกับสัญญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ระหว่างผู้รวบรวมกับบริษัทผู้รับซื้อ

สภาพทั่วไปของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนตัวอย่าง

กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือเกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดฝักอ่อน มีจำนวนทั้งหมด 60 ราย ซึ่งแบ่งเป็น เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงจำนวน 30 ราย และไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงจำนวน 30 ราย ในปีการเพาะปลูก 2548/2549 ลักษณะทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนเป็นดังนี้

อายุของหัวหน้าครัวเรือนและระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน

หัวหน้าครัวเรือนถือเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในการผลิต ฉะนั้นอายุและระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตและการยอมรับความก้าวหน้าวิทยาการสมัยใหม่ทางการเกษตร เมื่อพิจารณาช่วงอายุของหัวหน้าครัวเรือน โดยแบ่งเป็นช่วงอายุน้อยกว่า 30 ปี 31-40 ปี 41-50 ปี 51-60 ปี และมากกว่า 60 ปี พบว่าเกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี จำนวน 23 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.33 รองลงมาคือช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.33 หากพิจารณาแยกตามกลุ่ม จากการสำรวจพบว่า หัวหน้าครัวเรือนของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี จำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.67 ส่วน

หัวหน้าครัวเรือนของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.00 (ตารางที่ 10)

ด้านระดับการศึกษาของเกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน จากการสำรวจพบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนจบการศึกษาระดับ ป.1-6 จำนวน 41 ราย คิดเป็นร้อยละ 68.33 เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่ม พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับ ป.1-6 จำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.00 ส่วนหัวหน้าครัวเรือนของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับ ป.1-6 จำนวน 23 ราย คิดเป็นร้อยละ 76.67 (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 10 อายุของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

อายุของหัวหน้าครัวเรือน	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง		เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(ราย)		(ราย)		(ราย)	
น้อยกว่า 30 ปี	4	13.33	-	-	4	6.67
31-40 ปี	9	30.00	6	20.00	15	25.00
41-50 ปี	6	20.00	11	36.67	17	28.33
51-60 ปี	11	36.67	12	40.00	23	38.33
มากกว่า 60 ปี	-	-	1	3.33	1	1.67
รวม	30	100.00	30	100.00	60	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

ตารางที่ 11 ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

ระดับการศึกษา ของหัวหน้า ครัวเรือน	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝัก อ่อน โดยมีสัญญาฟาร์ม แบบมีข้อตกลง		เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝัก อ่อน โดยไม่มีสัญญาฟาร์ม แบบมีข้อตกลง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(ราย)		(ราย)		(ราย)	
ไม่ได้ศึกษา	-	-	1	3.33	1	1.67
ป.1-6	18	60.00	23	76.67	41	68.33
ม.1-3	5	16.67	1	3.33	6	10.00
ม.4-6	6	20.00	5	16.67	11	18.33
อนุปริญญา/ปวท.	1	3.33	-	-	1	1.67
รวม	30	100.00	30	100.00	60	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

แรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน

มีสาเหตุหลายประการที่เป็นแรงจูงใจให้กับเกษตรกรมาทำการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน คือ การปลูกข้าวโพดฝักอ่อนมีรายได้ดีกว่ากิจกรรมอื่น คิดเป็นร้อยละ 21.67 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด ข้าวโพดฝักอ่อนเป็นพืชที่ปลูกและดูแลรักษาง่าย ร้อยละ 18.33 ข้าวโพดฝักอ่อนมีอายุสั้น ได้ผลผลิตเร็ว ร้อยละ 18.33 มีคนแนะนำให้ปลูกและปลูกตามเพื่อนบ้าน ร้อยละ 13.33 สภาพพื้นที่มีความเหมาะสมในการปลูก ร้อยละ 13.33 ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนเพื่อหวังจะใช้ต้นข้าวโพดไว้เลี้ยงโค ร้อยละ 11.67 และข้าวโพดฝักอ่อนมีแหล่งรับซื้อที่แน่นอน ร้อยละ 3.33 (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 แรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

แรงจูงใจ	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง		เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(ราย)	(ราย)	(ราย)	(ราย)	(ราย)	(ราย)
รายได้ดีกว่ากิจกรรมอื่น	8	26.67	5	16.67	13	21.67
มีคนแนะนำให้ปลูกและปลูกตามเพื่อนบ้าน	-	-	8	26.67	8	13.33
ปลูกและดูแลรักษาได้ง่าย	7	23.33	4	13.33	11	18.33
มีอายุสั้น ได้ผลผลิตเร็ว	7	23.33	4	13.33	11	18.33
ใช้ต้นทุนได้เพียงวั	3	10.00	4	13.33	7	11.67
มีแหล่งรับซื้อแน่นอน	2	6.67	-	-	2	3.33
สภาพพื้นที่เหมาะสม	3	10.00	5	16.67	8	13.33
รวม	30	100	30	100	60	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

ประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน

ประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกร จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน 6-10 ปี จำนวน 22 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.67 รองลงมา คือ 11-15 ปี จำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.00 หากพิจารณาแยกตามกลุ่ม พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนที่มีการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน 6-10 ปี เท่ากัน จำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.67 และเกษตรกรผู้ผลิต

ข้าวโพดฝักอ่อน โดยไม่มีการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน 11-15 ปี เท่ากัน จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.00 (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 ประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

ประสบการณ์ในการเพาะปลูก	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง		เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(ราย)		(ราย)		(ราย)	
0-5 ปี	4	13.33	1	3.33	5	8.33
6-10 ปี	11	36.67	11	36.67	22	36.67
11-15 ปี	9	30.00	12	40.00	21	35.00
16-20 ปี	5	16.67	2	6.67	7	11.67
มากกว่า 20 ปี	1	3.33	4	13.33	5	8.33
รวม	30	100.00	30	100.00	60	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

อาชีพหลักและอาชีพรองของเกษตรกร

จากการสำรวจพบว่ากลุ่มเกษตรกรตัวอย่างปลูกข้าวโพดฝักอ่อนเป็นอาชีพหลัก มีจำนวน 51 ราย คิดเป็นร้อยละ 85.00 เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มพบว่า เกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงที่มีอาชีพปลูกข้าวโพดฝักอ่อนเป็นอาชีพหลัก จำนวน 27 ราย คิดเป็นร้อยละ 90.00 และเกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงที่มีอาชีพปลูกข้าวโพดฝักอ่อนเป็นอาชีพหลัก จำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.00

สำหรับอาชีพรองส่วนใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดฝักอ่อนทั้ง 2 กลุ่ม คือ รับจ้าง ซึ่งเกษตรกรที่ผลิตโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง มีจำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.67 และเกษตรกรที่ผลิตโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง มีจำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33 ส่วนอาชีพรองอื่น ๆ ได้แก่ ไม่มีอาชีพรอง ปลูกหน่อไม้ฝรั่ง และเลี้ยงสัตว์ (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 อาชีพหลักและอาชีพรองของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

รายการ	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง		เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(ราย)		(ราย)		(ราย)	
อาชีพหลัก						
ปลูกข้าวโพด						
ฝักอ่อน	27	90.00	24	80.00	51	85.00
ปลูกหน่อไม้ฝรั่ง	-	-	1	3.33	1	1.67
เลี้ยงสัตว์	-	-	2	6.67	2	3.33
ค้าขาย	-	-	3	10.00	3	5.00
ทำนา-ไร่	3	10.00	-	-	3	5.00
อาชีพรอง						
ปลูกข้าวโพดฝัก						
อ่อน	1	3.33	6	20.00	7	11.67
ปลูกหน่อไม้ฝรั่ง	3	10.00	5	16.67	8	13.33
เลี้ยงสัตว์	2	6.67	4	13.33	6	10.00
ค้าขาย	-	-	2	6.67	2	3.33
ทำนา-ไร่	3	10.00	-	-	3	5.00
รับจ้าง	11	36.67	10	33.33	21	35.00
ไม่มีอาชีพรอง	10	33.33	3	10.00	13	21.67

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและการใช้แรงงานสมาชิกในครัวเรือนในการทำการเกษตร

จากการสำรวจพบว่า ขนาดครอบครัวของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงมีขนาดครอบครัวเฉลี่ย 4.00 คน เป็นสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตรอย่างเต็มที่เฉลี่ย 2.30 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50 สมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตรเป็นครั้งคราว 0.80 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และสมาชิกในครัวเรือนไม่ช่วยทำการเกษตร 0.90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50

ส่วนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงมีขนาดครอบครัวเฉลี่ย 4.25 คน เป็นสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตรอย่างเต็มที่ 2.15 คน คิดเป็นร้อยละ 50.59 สมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตรเป็นครั้งคราว 1.20 คน คิดเป็นร้อยละ 28.23 และสมาชิกในครัวเรือนไม่ช่วยทำการเกษตร 0.90 คน คิดเป็นร้อยละ 21.18 (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและการใช้แรงงานสมาชิกในครัวเรือนในการทำการเกษตร
จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและ
เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก
2548/2549

รายการ	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง		เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง		รวม	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ขนาดครัวเรือนโดยเฉลี่ย	4.00	100.00	4.25	100.00	4.13	100.00
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตรอย่างเต็มที่โดยเฉลี่ย	2.30	57.50	2.15	50.59	2.23	53.94
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตรเป็นครั้งคราวโดยเฉลี่ย	0.80	20.00	1.20	28.23	1.00	24.24
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ไม่ช่วยทำการเกษตรโดยเฉลี่ย	0.90	22.50	0.90	21.18	0.90	21.82

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน

จากการสำรวจเกี่ยวกับลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนพบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วพื้นที่ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนเป็นของตนเองทั้งหมดจำนวน 41 ราย คิดเป็นร้อยละ 68.33 รองลงมาคือ เป็นการเช่าผู้อื่นทั้งหมดซึ่งเท่ากับที่เป็นของตนเองและเช่าผู้อื่นบางส่วน โดยต่างก็มีประเภทละ 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.00 ลำดับสุดท้ายคือ เป็นของตนเองและได้รับทำฟรี จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.67

หากพิจารณาแยกตามกลุ่มเกษตรกรพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงมีลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนที่เป็นของตนเอง 27 ราย คิดเป็นร้อยละ 90.00 เป็นของตนเองและเช่าผู้อื่นบางส่วนจำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.00 ในส่วนของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงมีลักษณะการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเองจำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 46.67 เช่าผู้อื่นทั้งหมดจำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.00 เป็นของตนเองและเช่าผู้อื่นบางส่วนจำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.00 และเป็นของตนเองและได้รับทำฟรีจำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.33 (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

ลักษณะการถือครอง	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง		เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(ราย)		(ราย)		(ราย)	
ของตนเองทั้งหมด	27	90.00	14	46.67	41	68.33
เช่าผู้อื่นทั้งหมด	-	-	9	30.00	9	15.00
ของตนเองและเช่าผู้อื่นบางส่วน	3	10.00	6	20.00	9	15.00
ของตนเองและได้รับทำฟรี	-	-	1	3.33	1	1.67
รวม	30	100.00	30	100.00	60	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

การใช้ที่ดินของเกษตรกร

กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีการใช้ประโยชน์จากที่ดินในการเพาะปลูกพืชต่าง ๆ ในรอบปีการผลิต 2548/2549 โดยเฉลี่ยต่อครอบครัว คือ ข้าวโพดฝักอ่อน 6.46 ไร่ พืชผัก-ไม้ยืนต้น 4.67 ไร่ เลี้ยงสัตว์ 1.50 ไร่ ทำนา-ทำไร่ 12.25 ไร่ และอื่น ๆ 1.25 ไร่ (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 การใช้ที่ดินของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

การใช้ที่ดินของ เกษตรกร	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด ฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์ม แบบมีข้อตกลง		เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด ฝักอ่อน โดยไม่มีสัญญา ฟาร์มแบบมีข้อตกลง		เฉลี่ย	
	ไร่/ ครัวเรือน	ร้อยละ	ไร่/ ครัวเรือน	ร้อยละ	ไร่/ ครัวเรือน	ร้อยละ
	ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน	7.23	23.10	5.68	27.14	6.46
ปลูกผัก-ไม้ยืนต้น	5.83	18.62	3.50	16.72	4.67	17.88
เลี้ยงสัตว์	3.00	9.58	-	-	1.50	5.74
ทำนา-ไร่	14.00	44.71	10.50	50.17	12.25	46.88
อื่น ๆ	1.25	3.99	1.25	5.97	1.25	4.79

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

ทรัพย์สินการเกษตรที่ใช้ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน

ทรัพย์สินทางการเกษตรที่เกษตรกรใช้ในการลงทุนเพื่อการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ได้แก่ รถเข็น เครื่องหยอด เครื่องสูบน้ำ เครื่องพ่นยา สายยาง และมอเตอร์

จากการสำรวจ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนมีทรัพย์สินที่เป็นเครื่องสูบน้ำมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.00 รองลงมาคือ เครื่องพ่นยา เครื่องหยอด สายยาง รถเข็น และมอเตอร์ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 63.33, 48.33, 45.00, 33.33 และ 30.00 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจำแนกตามกลุ่มเกษตรกร พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง มีทรัพย์สินที่ใช้ในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนมากที่สุดคือ เครื่องหยอด คิดเป็นร้อยละ 70.00 รองลงมาคือ เครื่องพ่น

ยา เครื่องสูบน้ำ เท่ากับ มอเตอร์ สายยาง และรถเข็น ตามลำดับ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 66.67, 53.33, 53.33, 46.67 และ 36.67 ตามลำดับ และเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง มีทรัพย์สินที่ใช้ในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนมากที่สุดคือ เครื่องสูบน้ำ คิดเป็นร้อยละ 86.67 รองลงมาคือ เครื่องพ่นยา สายยาง รถเข็น เครื่องหยอด และมอเตอร์ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 60.00, 43.33, 30.00, 26.67 และ 6.67 ตามลำดับ (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 ทรัพย์สินการเกษตรที่ใช้ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

รายการ	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง		เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(ราย)		(ราย)		(ราย)	
รถเข็น	11	36.67	9	30.00	20	33.33
เครื่องหยอด	21	70.00	8	26.67	29	48.33
เครื่องสูบน้ำ	16	53.33	26	86.67	42	70.00
เครื่องพ่นยา	20	66.67	18	60.00	38	63.33
สายยาง	14	46.67	13	43.33	27	45.00
มอเตอร์	16	53.33	2	6.67	18	30.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

แหล่งเงินเชื่อที่ใช้ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน

หากพิจารณาถึงแหล่งเงินลงทุนที่ใช้ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่จะใช้เงินลงทุนที่เป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 50.00 หรือมีจำนวน 30 ราย หากพิจารณาแยกตามกลุ่มจะพบว่า กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงใช้ทุนของตนเองในการลงทุนผลิต จำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.00 และกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงใช้ทุนของตนเองในการลงทุนผลิต จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.00

ส่วนแหล่งที่มาของสินเชื่อของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนพบว่า ส่วนมากเกษตรกรมีการกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ชกส.) จำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.33 รองลงมาคือการกู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้าน พ่อค้า และผู้รวบรวมผลผลิต ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่ม จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงมีการกู้ยืมจากผู้รวบรวมผลผลิต พ่อค้า กองทุนหมู่บ้าน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ชกส.) คิดเป็นร้อยละ 13.33, 10.00, 10.00 และ 6.67 ตามลำดับ และสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงมีการกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ชกส.) กองทุนหมู่บ้าน และพ่อค้า คิดเป็นร้อยละ 30.00, 20.00 และ 10.00 ตามลำดับ (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 แหล่งสินเชื่อที่ใช้ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

แหล่งสินเชื่อที่ใช้ ในการปลูก ข้าวโพดฝักอ่อน	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝัก อ่อน โดยมีสัญญาฟาร์ม แบบมีข้อตกลง		เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝัก อ่อน โดยไม่มีสัญญาฟาร์ม แบบมีข้อตกลง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(ราย)		(ราย)		(ราย)	
ของตนเอง	18	60.00	12	40.00	30	50.00
ญาติพี่น้อง	-	-	-	-	-	-
ช.ก.ส.	2	6.67	9	30.00	11	18.33
ช.พาณิชย์	-	-	-	-	-	-
สหกรณ์	-	-	-	-	-	-
พ่อค้า	3	10.00	3	10.00	6	10.00
โรงงานแปรรูป	-	-	-	-	-	-
กองทุนหมู่บ้าน	3	10.00	6	20.00	9	15.00
ผู้รวบรวมผลผลิต	4	13.33	-	-	4	6.67
รวม	30	100.00	30	100.00	60	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

ลักษณะการกู้ยืมทุนของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน

เงินทุนที่เกษตรกรใช้ในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนจะได้มาจากเงินทุนที่เป็นของเกษตรกรเองและมีการกู้ยืมจากแหล่งสินเชื่อทั้งในและนอกระบบ โดยแหล่งสินเชื่อในระบบ ได้แก่ การกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ชกส.) สหกรณ์หมู่บ้าน และกองทุนกู้ยืมของหมู่บ้าน แหล่งสินเชื่อในระบบ ได้แก่ การกู้ยืมเงินจากเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง พ่อค้า โรงงาน และเจ้าของปัจจัยการผลิต เป็นต้น

จากการสำรวจเรื่องแหล่งที่มาสินเชื่อของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนตัวอย่าง พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงมีการกู้ยืมจากในระบบจำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 41.67 ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงที่มีหนี้สิน ส่วนการกู้ยืมจากนอกระบบจำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.33 ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงที่มีหนี้สิน สำหรับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงมีการกู้ยืมจากในระบบมีจำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 83.33 ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงที่มีหนี้สิน ส่วนการกู้ยืมจากนอกระบบมีจำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.67 ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงที่มีหนี้สิน (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 ลักษณะการกู้ยืมทุนของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

ลักษณะการกู้ยืมทุน	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง		เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(ราย)		(ราย)		(ราย)	
เกษตรกรผู้มีหนี้สินหลัก	12	100.00	18	100.00	30	100.00
- กู้ในระบบ	5	41.67	15	83.33	20	66.67
- กู้นอกระบบ	7	58.33	3	16.67	10	33.33

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

การอบรมความรู้ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน

จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ส่วนใหญ่ จำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.00 ได้รับความรู้จากการอบรมโดยบริษัทเอกชน รองลงมาคือ ได้รับความรู้จากหน่วยงานราชการ จำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.67 ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.00 และไม่เคยได้รับความรู้ จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.33

ในส่วนของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ส่วนใหญ่ได้รับความรู้จากการอบรมโดยหน่วยงานราชการ จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาคือ ไม่เคยได้รับความรู้ จำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33 ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.67 และได้รับความรู้จากการอบรมโดยบริษัทเอกชน จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.00 (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 การอบรมความรู้ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

การอบรมความรู้	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง		เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(ราย)		(ราย)		(ราย)	
บริษัทเอกชน	18	60.00	3	10.00	21	35.00
หน่วยงานราชการ	8	26.67	12	40.00	20	33.34
เกษตรอำเภอ	3	10.00	5	16.67	8	13.33
เพื่อนบ้าน	-	-	-	-	-	-
ผู้รับซื้อผลผลิต	-	-	-	-	-	-
ไม่เคย	1	3.33	10	33.33	11	18.33
รวม	30	100	30	100	60	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

การขนย้ายข้าวโพดฝักอ่อนเพื่อนำไปจำหน่าย

จากการสำรวจเรื่องการขนย้ายข้าวโพดฝักอ่อนจากบริเวณไร่ที่ปลูกเพื่อไปจำหน่ายของเกษตรกรตัวอย่างพบว่า การขนย้ายผลผลิตทั้งหมดจะเป็นหน้าที่ของผู้รับซื้อผลผลิต โดยผู้รับซื้อจะมีทั้งแรงงานและยานพาหนะที่ใช้ในการบรรทุกเพื่อขนย้าย เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนจะมีหน้าที่เพียงเก็บฝักใส่ถุงหรือกระสอบเตรียมไว้เท่านั้น ซึ่งเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง จำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 จะมีผู้รวบรวมผลผลิตมาขนย้ายผลผลิต ส่วนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง จำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 จะมีพ่อค้าในท้องที่หรือพื้นที่ใกล้เคียงเข้ามาขนย้าย (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 การขนย้ายข้าวโพดฝักอ่อนเพื่อนำไปจำหน่าย จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

การขนย้าย ข้าวโพดฝักอ่อน	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด ฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์ม แบบมีข้อตกลง		เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด ฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญา ฟาร์มแบบมีข้อตกลง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(ราย)		(ราย)		(ราย)	
พ่อค้าในท้องที่หรือ พื้นที่ใกล้เคียงเข้ามา ขนย้าย	-	-	30	100	30	50.00
ผู้รวบรวมผลผลิตเข้า มาขนย้าย	30	100	-	-	30	50.00
รวม	30	100	30	100	60	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน

แหล่งน้ำเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งสำหรับการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรที่ปลูกข้าวโพดส่วนใหญ่ใช้น้ำบ่อบาดาลมารดข้าวโพดฝักอ่อน จำนวน 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมา คือ คลองชลประทาน จำนวน 26 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.33 โดยแหล่ง

น้ำอื่น ๆ ได้แก่ บ่อดิน และแหล่งน้ำธรรมชาติ เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่ม จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงส่วนใหญ่ จำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.00 ใช้แหล่งน้ำจากบ่อบาดาลในการรดน้ำข้าวโพดฝักอ่อน ส่วนเกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงส่วนใหญ่ จำนวน 20 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.67 ใช้น้ำจากแหล่งน้ำคลองชลประทาน จะเห็นได้ว่าเกษตรกรตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มมีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ เนื่องจากมีระบบชลประทานที่ดี แม้ในช่วงฤดูแล้งหรือช่วงที่น้ำชลประทานไม่เพียงพอก็ยังสามารถหาน้ำจากแหล่งน้ำอื่น ๆ มาใช้ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนได้ อีกทั้งคลองชลประทานที่กลุ่มเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มนำมาใช้เพื่อรดข้าวโพดฝักอ่อนเป็นคลองชลประทานเดียวกัน (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง		เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(ราย)		(ราย)		(ราย)	
แหล่งน้ำธรรมชาติ	-	-	1	3.33	1	1.67
คลองชลประทาน	6	20.00	20	66.67	26	43.33
บ่อน้ำบาดาล	24	80.00	8	26.67	32	53.33
บ่อดิน	-	-	1	3.33	1	1.67
รวม	30	100	30	100	60	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

เหตุผลในการทำและไม่ทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกร

เหตุผลที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงมาทำการผลิตแบบมีสัญญาฟาร์มนั้น โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 50.00 มีเหตุผลว่าการรับซื้อผลผลิตของผู้รับซื้อมีการประกันราคาซื้อที่ชัดเจน รองลงมาอีกร้อยละ 30.00 ให้เหตุผลว่ามีความมั่นใจว่าสามารถขายผลผลิตได้แน่ (ตารางที่ 24)

ส่วนเหตุผลที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ไม่ทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงในการซื้อขายผลผลิตส่วนใหญ่ร้อยละ 26.67 มีเหตุผลว่าต้องการความอิสระ และความสบายใจในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน และมีเหตุผลว่าการผลิต การขายโดยไม่มีสัญญาฟาร์มไม่ยุ่งยาก ไม่ต้องผูกมัดกับกฎระเบียบของผู้รับซื้อผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 20.00 และอีกเหตุผลหนึ่งก็คือยังไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง คิดเป็นร้อยละ 20.00 (ตารางที่ 25)

ตารางที่ 24 เหตุผลเกี่ยวกับการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

เหตุผลในการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. มีการประกันราคาชัดเจน	15	50.00
2. มั่นใจว่าขายผลผลิตได้แน่	9	30.00
3. ได้เงินเร็ว ชิมทุนได้	4	13.33
4. ราคาดี มั่นคง แน่นนอน	2	6.67
รวม	30	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

ตารางที่ 25 เหตุผลเกี่ยวกับการไม่ทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

เหตุผลในการไม่ทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. อิสระ สบายใจ	8	26.67
2. ยุ่งยาก ไม่อยากผูกมัด	6	20.00
3. ยังไม่มีข้อมูลในการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง	6	20.00
4. ถ้าไม่มีผลผลิตให้ก็ไม่โดนปรับ	3	10.00
5. ไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง	3	10.00
6. กำลังการผลิตน้อย พื้นที่ทำกินมีน้อย	2	6.67
7. ไม่พร้อม	2	6.67
รวม	30	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

ความคิดเห็นและเหตุผลที่มีต่อการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงของเกษตรกร

เมื่อพิจารณาจำแนกตามกลุ่มเกษตรกรพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงร้อยละ 100.00 เห็นด้วยกับการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน โดยเหตุผลที่เห็นด้วยมากที่สุดเพราะมีความมั่นใจว่าสามารถขายผลผลิตได้แน่ คิดเป็นร้อยละ 26.53 อีกร้อยละ 23.47 เห็นด้วยเพราะการขนส่งสะดวก เนื่องจากผู้รับซื้อมารับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนถึงที่ไร้ เกษตรกรไม่ต้องลำบากในการนำผลผลิตไปขายแก่ผู้รับซื้อ เห็นด้วยเพราะราคาดี มั่นคงแน่นอน คิดเป็นร้อยละ 21.43 เหตุผลเพราะผู้รับซื้อผลผลิตได้ให้ความช่วยเหลือในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน คิดเป็นร้อยละ 12.25 เหตุผลเพราะการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนใช้ระยะเวลาในการเพาะปลูกสั้นจึงทำให้ขายผลผลิตแล้วได้เงินเร็ว อีกทั้งสามารถยืมทุนจากผู้รับซื้อ ได้ด้วย คิดเป็นร้อยละ 10.20 และมีเพียงร้อยละ 6.12 ให้เหตุผลว่าการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงนั้น ผู้รับซื้อผลผลิตรับซื้อผลผลิตที่ตกเกรด (ตารางที่ 26)

สำหรับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงร้อยละ 43.24 เห็นด้วยกับการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง และอีกร้อยละ 56.76 ไม่เห็นด้วยกับการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง เหตุผลที่เกษตรกรเห็นด้วยกับการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงส่วนใหญ่ ร้อยละ 21.62 เพราะราคาดี มั่นคงแน่นอน รองลงมาคือเหตุผลว่าเห็นด้วยเพราะมีความมั่นใจว่าขายผลผลิตได้แน่ และผู้รับซื้อผลผลิตได้ให้ความช่วยเหลือในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน คิดเป็นร้อยละ 16.21 และ 5.41 ตามลำดับ ส่วนเหตุผลที่ไม่เห็นด้วยกับการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงส่วนใหญ่เพราะขาดอิสระ เป็นภาระในการผลิต คิดเป็นร้อยละ 45.95 เหตุผลรองลงมาคือเพราะการผลิตมีความยุ่งยาก จุกจิก และไม่มั่นใจว่าจะขายผลผลิตได้ คิดเป็นร้อยละ 8.11 และ 2.70 ตามลำดับ (ตารางที่ 27)

จากการศึกษาข้างต้นพอสรุปได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ของทั้งสองกลุ่มเห็นด้วยเพราะการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ด้วยเหตุผลเพราะมั่นใจว่าขายผลผลิตได้แน่ รองลงมาคือเพราะราคาดี มั่นคงแน่นอน ส่วนเหตุผลที่ทำให้เกษตรกรไม่เห็นด้วยกับการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงส่วนใหญ่ คือ เหตุผลเพราะขาดอิสระ เป็นภาระในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน เหตุผลรองลงมาคือ ยุ่งยาก จุกจิก

ตารางที่ 26 ความคิดเห็นและเหตุผลเกี่ยวกับการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงของกลุ่มเกษตรกร
ผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

ความคิดเห็นและเหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วย	98	100.00
เหตุผลเพราะ		
1. มั่นใจว่าขายผลผลิตได้แน่	26	26.53
2. การขนส่งสะดวก	23	23.47
3. ราคาดี มั่นคง แน่นนอน	21	21.43
4. ได้รับความช่วยเหลือ	12	12.25
5. ได้เงินเร็ว ยืมทุนได้	10	10.20
6. รับซื้อผลผลิตตกเกรด	6	6.12

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

ตารางที่ 27 ความคิดเห็นและเหตุผลเกี่ยวกับการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงของกลุ่มเกษตรกร
ผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

ความคิดเห็นและเหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วย	16	43.24
เหตุผลเพราะ		
1. ราคาดี มั่นคง แน่นนอน	8	21.62
2. มั่นใจว่าขายผลผลิตได้แน่	6	16.21
3. ให้ความช่วยเหลือ	2	5.41
ไม่เห็นด้วย	21	56.76
เหตุผลเพราะ		
1. ขาดอิสระ เป็นภาระ	17	45.95
2. ยุ่งยาก จุกจิก	3	8.11
3. ไม่มั่นใจว่าจะขายผลผลิตได้	1	2.70

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

แนวโน้มในการตัดสินใจในอนาคตเกี่ยวกับการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง

แนวโน้มในการตัดสินใจในอนาคตเกี่ยวกับการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงในครั้งต่อไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงว่าจะทำสัญญาต่อ คิดเป็นร้อยละ 86.67 โดยเหตุผลส่วนใหญ่คือ การรับซื้อผลผลิตมีการประกันราคาที่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 40.00 เหตุผลรองลงมาคือเพราะมั่นใจว่าขายผลผลิตได้แน่ สะดวก มีคนมารับซื้อถึงไร่ ทำต่อเนื่องอยู่แล้ว ได้เงินเร็ว และยืมทุนได้ คิดเป็นร้อยละ 20.00, 16.67, 6.67 และ 3.33 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรที่จะไม่ทำสัญญาต่อให้เหตุผลว่า ยังไม่แน่ใจต้องพิจารณาราคาก่อน และคิดที่จะปลูกพืชชนิดอื่นหมุนเวียนกัน เช่น ผัก คิดเป็นร้อยละ 10.00 และ 3.33 ตามลำดับ (ตารางที่ 28)

ส่วนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงมีแนวโน้มในการตัดสินใจในอนาคตว่าจะทำสัญญา คิดเป็นร้อยละ 20.00 โดยมีเหตุผลว่าอยากลองดู อยากรู้ข้อมูล-ข้อเสนอในการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง และราคาดี มั่นคง แน่นนอน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และ 3.33 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรที่จะไม่ทำสัญญาต่อ คิดเป็นร้อยละ 80.00 ให้เหตุผลว่าขาดอิสระ ยุ่งยาก จุกจิก กำลังการผลิตมีน้อย ไม่มีที่ทำกินเป็นของตัวเอง และยังไม่เคยทำ ไม่มีข้อมูลในการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง คิดเป็นร้อยละ 40.00, 16.67, 10.00, 10.00 และ 3.33 ตามลำดับ (ตารางที่ 29)

ตารางที่ 28 แนวโน้มการตัดสินใจในการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงในครั้งต่อไปของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

แนวโน้มการตัดสินใจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ทำสัญญา	26	86.67
เหตุผลเพราะ		
1. มีการประกันราคา	12	40.00
2. มั่นใจว่าขายผลผลิตได้แน่	6	20.00
3. สะดวก มีคนมารับซื้อถึงไร่	5	16.67
4. ทำต่อเนื่องอยู่แล้ว	2	6.67
5. ได้เงินเร็ว ยืมทุนได้	1	3.33

ตารางที่ 28 (ต่อ)

แนวโน้มนการตัดสินใจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่ทำสัญญา	4	13.33
เหตุผลเพราะ		
1. ยังไม่แน่ใจต้องพิจารณาราคาก่อน	3	10.00
2. คิดที่จะปลูกพืชชนิดอื่นหมุนเวียนกัน เช่น ผัก	1	3.33
รวม	30	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

ตารางที่ 29 แนวโน้มนการตัดสินใจในการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงในครั้งต่อไปของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

แนวโน้มนการตัดสินใจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ทำสัญญา	6	20.00
เหตุผลเพราะ		
1. อยากลองดู อยากรู้ข้อมูล ข้อเสนอในการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง	5	16.67
2. ราคาดี มั่นคง แน่นนอน	1	3.33
ไม่ทำสัญญา	24	80.00
เหตุผลเพราะ		
1. ขาดอิสระ	12	40.00
2. ยุ่งยาก จุกจิก	5	16.67
3. กำลังการผลิตมีน้อย	3	10.00
4. ไม่มีที่ทำกินเป็นของตัวเอง	3	10.00
5. ยังไม่เคยทำ ไม่มีข้อมูลในการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง	1	3.33
รวม	30	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

สภาพทั่วไปของการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน

การผลิตข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกรในพื้นที่ที่ทำการศึกษามีการปลูกในสภาพไร่ ทั้งในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม และอำเภอดำรงวิทยารุจิราชนครบุรี ผู้ทำการศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาถึงเทคโนโลยีในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกร ซึ่งแยกพิจารณาตามกิจกรรมการผลิต ดังนี้

การเตรียมดิน ในสภาพไร่ เกษตรกรจะเตรียมดินโดยใช้รถไถไถก่อน 1 ครั้ง จากนั้นจึงทำการซักร่องปลูกเพื่อให้เกิดความสะดวกในการปลูกและดูแลรักษา ทั้งนี้ในการเตรียมดินเพื่อปลูกข้าวโพดฝักอ่อน เกษตรกรจะต้องทำการเตรียมดินใหม่ทุกครั้ง จึงทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการเตรียมดินค่อนข้างสูง ส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนสูงขึ้นด้วย

การปลูก การปลูกหรือการหยอดเมล็ดข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกรจะทำการปลูกโดยใช้เครื่องหยอดหรือเรียกว่า แจ็บ เนื่องจากเป็นวิธีที่มีความสะดวก รวดเร็ว ทุนเวลาเพื่อให้ทันต่อฤดูกาลเพาะปลูก และเหมาะกับพื้นที่ขนาดใหญ่ สำหรับค่าใช้จ่ายในการปลูกโดยวิธีใช้เครื่องหยอดเมล็ดตกไร่ละประมาณ 90-110 บาท

การให้น้ำ ในช่วงที่ปลูกใหม่ ๆ และขนาดต้นข้าวโพดฝักอ่อนที่ยังเล็กอยู่นั้น เกษตรกรจะให้น้ำบ่อยครั้ง ในการปลูกแบบสภาพไร่ จะมีการให้น้ำโดยใช้เครื่องสูบน้ำร่วมกับสายยางสูบน้ำปล่อยให้ไหลไปตามร่องที่ปลูก (Furrow) หรือปล่อยให้น้ำไหลไปตามท่อ PVC หรือท่อไฟเบอร์ไปยังแปลงปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ในช่วงแรกจะมีการให้น้ำ 3-4 วันต่อครั้ง เมื่ออายุ 1 เดือนขึ้นไปให้น้ำประมาณ 7 วันต่อครั้ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศในพื้นที่ด้วย

การถอนแยก เมื่อต้นข้าวโพดมีอายุได้ 15 วัน หรือต้นมีความสูงประมาณ 15-20 เซนติเมตร เกษตรกรจะใช้มือเพื่อทำการถอนแยกให้เหลือไว้เฉพาะต้นที่แข็งแรง 2-3 ต้นต่อหลุม ในปัจจุบันการถอนแยกอาจไม่จำเป็น เนื่องจากเกษตรกรมีการหยอดเมล็ดในปริมาณที่เหมาะสม ช่วยประหยัดต้นทุนค่าเมล็ดพันธุ์และค่าแรงงานในการถอนแยก

การใส่ปุ๋ย โดยทั่วไปเกษตรกรจะทำการใส่ปุ๋ย 1-2 ครั้ง ครั้งแรกใส่เมื่อหลังการถอนแยกคือ เมื่ออายุได้ประมาณ 20-30 วัน ถ้าใส่ 2 ครั้ง ครั้งที่สองจะใส่เมื่อใกล้เก็บเกี่ยวผลผลิต เพื่อเพิ่มน้ำหนักให้ผลผลิต โดยปุ๋ยที่ใช้ คือ ปุ๋ยสูตร 46-0-0 ผสมกับปุ๋ยสูตร 21-0-0 ในอัตรา 40-60 กิโลกรัม

ต่อไร่ เกษตรกรจะใส่ปุ๋ยโดยใช้ช้อนตักปุ๋ย แล้วใส่ลงไปบนดินที่บริเวณโคนต้นข้าวโพดหลุมละ 0.5 ช้อนโต๊ะ

การใช้สารเคมี สารเคมีที่เกษตรกรใช้ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ได้แก่ อาหารจีน อัตรา 1 ลิตรต่อไร่ ฉีดคลุมแปลงหลังปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ในขณะที่ดินยังเปียกและก่อนวัชพืชจะงอก เพื่อป้องกันการขึ้นของหญ้าหรือวัชพืช

การถอดยอดเกษตรกรตัวผู้ เมื่อต้นข้าวโพดมีอายุประมาณ 38-45 วัน หรือเมื่อต้นข้าวโพดมีใบจริงครบ 7 คู่ เกษตรกรจะใช้มือดึงช่อดอกเกษตรกรตัวผู้ทิ้ง ในปัจจุบันเกษตรกรได้ปล่อยให้โคนมเข้ามาทำการถอดยอดเกษตรกรตัวผู้แทนการใช้แรงงานคน การถอดยอดเกษตรกรตัวผู้จะช่วยให้ได้ผลผลิตเร็วขึ้น อีกทั้งยังได้ผลผลิตที่มีน้ำหนักและคุณภาพ เนื่องจากฝักไม่ได้รับการผสมจึงไม่เกิดตุ่มบวมขึ้น เมื่อมีการเก็บรักษาข้ามวัน

การเก็บเกี่ยว เมื่อไหมโผล่พ้นฝักออกมาประมาณ 1-2 เซนติเมตร หรือเมื่อหลังจากถอดยอดเกษตรกรตัวผู้ทิ้ง 3-5 วัน เกษตรกรจะเก็บเกี่ยวข้าวโพดฝักอ่อนได้โดยใช้มือจับส่วนก้านฝักหักหรือบิด แล้วดึงฝักออกจากต้นใส่ในภาชนะรวบรวมเก็บไว้ เพื่อรอพ่อค้ามารับซื้อไป การเก็บเกี่ยวข้าวโพดฝักอ่อนจะทำต่อเนื่องกันประมาณ 7-10 วันต่อรุ่น

การตัดต้นเก่า หลังจากเก็บเกี่ยวหมดรุ่นแล้ว เกษตรกรที่มีโคนมหรือโคขุน จะทำการตัดต้นเก่าโดยใช้มีดหรือจอบขุด เพื่อนำไปให้โคนมหรือโคขุนเป็นอาหาร ส่วนเกษตรกรที่ไม่มีสัตว์เลี้ยงจะขายให้กับผู้ที่มารับซื้อ เพื่อนำไปเลี้ยงสัตว์ต่อไป ทั้งนี้ผู้รับซื้อจะเป็นผู้ตัดต้นเก่าเอง

การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวโพดฝักอ่อน กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวโพดในอัตราเฉลี่ย 3.95 กิโลกรัมต่อไร่ เมล็ดพันธุ์ที่เกษตรกรนิยมใช้ปลูกมากที่สุด คือ พันธุ์ SG 17 Super คิดเป็นร้อยละ 96.67 รองลงมาคือ พันธุ์ SG 18 และ PA 738 คิดเป็นร้อยละ 1.67 และ ร้อยละ 1.67 (ตารางที่ 30)

ตารางที่ 30 การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูก
ข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน
โดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

(หน่วย: จำนวนราย)

พันธุ์ข้าวโพด ฝักอ่อน	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝัก อ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบ มีข้อตกลง		เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝัก อ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์ม แบบมีข้อตกลง		อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์เฉลี่ย (กก.ต่อไร่)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	มีสัญญา	ไม่มีสัญญา
	(ราย)		(ราย)			
SG 17 Super	29	96.67	29	96.67	3.72	4.00
SG 18	-	-	1	3.33	-	4.50
PAC 283	1	3.33	-	-	4.50	-

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

การใช้ปุ๋ย กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมีการใส่ปุ๋ยในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ซึ่งปุ๋ยที่นิยมใช้มากที่สุด คือ ปุ๋ยยูเรีย (46-0-0) ในอัตราเฉลี่ย 45.53 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 88.33 ของเกษตรกรตัวอย่าง รองลงมา คือ แอมโมเนียมซัลเฟต (21-0-0) ร้อยละ 56.67 ปุ๋ยคอก ร้อยละ 35.00 ปุ๋ยชีวภาพ ร้อยละ 10.00 (ตารางที่ 31) โดยส่วนมากเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนนิยมใช้ปุ๋ยยูเรียเป็นปุ๋ยหลักในการผสมกับปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต จะเห็นได้ว่าเกษตรกรนิยมใช้ปุ๋ยเคมีมากกว่าปุ๋ยคอก เนื่องจากมีความสะดวกในการใช้

ตารางที่ 31 การใช้ปุ๋ยของเกษตรกร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญา
ฟาร์มแบบมีข้อตกลงและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมี
ข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

(หน่วย: จำนวนราย)

ปุ๋ยที่ใช้	เกษตรกรผู้ปลูก ข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์ม แบบมีข้อตกลง		เกษตรกรผู้ปลูก ข้าวโพดฝักอ่อน โดยไม่มีสัญญา ฟาร์มแบบมี ข้อตกลง		รวม		อัตราการใช้ปุ๋ย เฉลี่ย (กก.ต่อไร่)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	มีสัญญา	ไม่มี สัญญา
	ปุ๋ยคอก	18	60.00	3	10.00	21	35.00	96.86
ปุ๋ยชีวภาพ	3	10.00	3	10.00	6	10.00	0.02	0.02
ปุ๋ยสูตร 46-0-0	23	76.67	30	100.00	53	88.33	46.55	44.50
ปุ๋ยสูตร 21-0-0	7	23.33	27	90.00	34	56.67	43.33	50.97
ปุ๋ยสูตร 15-15-15	9	30.00	-	-	9	15.00	50.00	-
ปุ๋ยสูตร 16-20-0	6	20.00	-	-	6	10.00	75.00	-
ปุ๋ยสูตร 25-7-7	5	16.67	-	-	5	8.33	51.67	-

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

โดยสรุปแล้วขั้นตอน และวิธีการผลิต รวมถึงการดูแล บำรุงรักษาของเกษตรกรตัวอย่างที่
ทำการศึกษาในครั้งนี้ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 32

ตารางที่ 32 สรุปเทคโนโลยีในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนของกลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

กิจกรรมการผลิต	ปัจจัยการผลิต			เครื่องจักรและอุปกรณ์การเกษตรที่ใช้	การปฏิบัติงาน	
	เมล็ดพันธุ์	ปุ๋ย	แรงงาน		วิธีการ	ช่วงอายุข้าวโพด
เตรียมดิน/ซักร่องปลูก	-	-	เครื่องจักร	รถไถ, จอบ	ซักร่อง, ขุดดินตากแดด	-
ขุดหลุม/ปลูก	พันธุ์ SG 17 Super, SG 18, PAC 283 อัตรา 3.95 กก./ไร่	-	คน	จอบ, เครื่องหยอด (แจ็บ)	ใส่เมล็ดในแจ็บแล้วกระแทก	-
ถอนแยก/ซ่อม	-	-	คน	-	ถอนให้เหลือต้นที่แข็งแรง 2-3 ต้น	15-20 วัน
ให้น้ำ	-	-	คน	เครื่องสูบน้ำ, มอเตอร์	ปล่อยน้ำไหลตามร่อง	ปลูก-เก็บเกี่ยว
ใส่ปุ๋ย	-	- ปุ๋ยยูเรีย (46-0-0) ในอัตราเฉลี่ย 45.53 กิโลกรัมต่อไร่ - แอมโมเนียมซัลเฟต (21-0-0) - ปุ๋ยคอก - ปุ๋ยชีวภาพ	คน	ถังใส่ปุ๋ย	ใช้ที่ตักปุ๋ยใส่บริเวณโคนต้น	ครั้งที่ 1: 20-30 วัน ครั้งที่ 2: 40-45 วัน
ใช้สารเคมี	-	-	คน	ถังฉีดยา	ผสมสารเคมีตามอัตราแนะนำ	เมื่อมีแมลงรบกวน
ถอดยอดเกสรตัวผู้	-	-	คน, สัตว์	-	มือชักยอดเมื่อยอดตูม, ใ่วัวถอด	40-45 วัน
เก็บเกี่ยว	-	-	คน	กระสอบปุ๋ย	มือหักใส่กระสอบ	45-60 วัน
ตัดต้นเก่า	-	-	คน	มีด, จอบ	ตัดแล้วขนย้ายออกจากไร่ (ใ่วัวกินหรือขาย)	เก็บเกี่ยวเสร็จ

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน

สภาพปัญหาและระดับของปัญหาของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

ปัญหาที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงพบในการผลิต มีปัญหาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ ปัญหาด้านการผลิต โดยปัญหาเฉลี่ยที่เกษตรกรพบมากจะเป็นเกี่ยวกับปุ๋ยและสารเคมีราคาแพง คิดเป็นร้อยละ 90.00 ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่ค่อนข้างรุนแรง เนื่องจากมีระดับความรุนแรงเท่ากับ 2.33 (จากคะแนนเต็ม 3 คะแนน) รองลงมาคือ ปัญหา น้ำท่วมทำลายผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 46.67 ระดับความรุนแรงเท่ากับ 1.78 เป็นปัญหาที่ไม่ค่อยรุนแรงมากนัก และปัญหาอีกประการหนึ่งที่มีผลกระทบต่อเกษตรกรก็คือ สภาพภูมิอากาศแปรปรวน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ระดับความรุนแรงเท่ากับ 1.67 ปัญหาด้านการตลาดที่พบได้แก่ ไม่สามารถต่อรองราคาจากผู้รับซื้อได้ เมื่อมีการปรับราคาขึ้นซื้อตามสภาวะตลาด คิดเป็นร้อยละ 63.33 ระดับความรุนแรงเท่ากับ 1.85 ราคาผลผลิตไม่แน่นอน เท่ากับ ปัญหาถูกกดราคารับซื้อจากผู้ซื้อ คิดเป็นร้อยละ 26.67 ระดับความรุนแรงเท่ากับ 1.40 และ 1.20 ตามลำดับ และข้อมูลการตลาดขาดประสิทธิภาพ คิดเป็นร้อยละ 23.33 ระดับความรุนแรงเท่ากับ 2.60 ส่วนปัญหาด้านอื่น ๆ ที่พบ คือ การชำระเงินของผู้รับซื้อ คิดเป็นร้อยละ 16.67 ระดับความรุนแรงเท่ากับ 1.67 ซึ่งไม่ถือว่าเป็นปัญหาที่รุนแรงนัก

และปัญหาที่พบกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ประกอบไปด้วยปัญหาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ปัญหาด้านการผลิต โดยปัญหาที่เกษตรกรกลุ่มนี้พบมากจะเป็นเกี่ยวกับปุ๋ยและสารเคมีราคาแพง ซึ่งเป็นปัญหาเดียวกับกลุ่มเกษตรกรที่มีการทำสัญญาฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 90.00 ถือว่าเป็นปัญหาที่ค่อนข้างรุนแรง เพราะมีระดับความรุนแรงเท่ากับ 2.22 รองลงมาคือ ปัญหา น้ำท่วมทำลายผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 60.00 ระดับความรุนแรงเท่ากับ 1.50 ซึ่งจัดเป็นปัญหาที่ไม่รุนแรงมากนักแต่พบว่าผลกระทบต่อกลุ่มเกษตรกรในวงกว้าง และปัญหาที่มีผลกระทบต่อเกษตรกรก็คือ การเสียด่างค่าเช่าสูง ปุ๋ยและสารเคมีขาดแคลน ซึ่งทั้งสองปัญหานี้คิดเป็นร้อยละ 50.00 เท่ากัน ส่วนระดับความรุนแรงเท่ากับ 1.70 และ 2.00 ตามลำดับ ปัญหาด้านการตลาดที่พบว่าส่งผลกระทบต่อกลุ่มเกษตรกรอย่างมากคือ ไม่สามารถต่อรองราคาจากผู้รับซื้อได้ เมื่อมีการปรับราคาขึ้นซื้อตามสภาวะตลาด คิดเป็นร้อยละ 93.33 ระดับความรุนแรงเท่ากับ 2.11 ปัญหาที่พบรองลงมาได้แก่ ปัญหาถูกกดราคารับซื้อจากผู้ซื้อ คิดเป็นร้อยละ 83.33 ระดับความรุนแรงเท่ากับ 1.41 ราคาผลผลิตไม่แน่นอน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ระดับความรุนแรงเท่ากับ 1.77 และข้อมูลการตลาดขาดประสิทธิภาพ คิดเป็นร้อยละ 46.67 ระดับความรุนแรงเท่ากับ 1.78 ส่วนปัญหาด้าน

อื่น ๆ ที่พบ คือ การชำระเงินของผู้รับซื้อ คิดเป็นร้อยละ 13.33 ระดับความรุนแรงเท่ากับ 1.00 (ตารางที่ 33)

ตารางที่ 33 สภาพปัญหาและระดับของปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน จำแนกตาม กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

สภาพปัญหา	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง			เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง		
	มีปัญหา (ราย)	ร้อยละ	ระดับ ความ รุนแรง	มีปัญหา (ราย)	ร้อยละ	ระดับ ความ รุนแรง
ปัญหาด้านการผลิต						
1. ขาดแคลนที่ดิน	4	13.33	1.00	11	36.67	1.71
2. ที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์	6	20.00	1.75	12	40.00	1.38
3. เสียค่าเช่าสูง	-	-	-	15	50.00	1.70
4. ค่าไถแพง	-	-	-	2	6.67	3.00
5. ขาดแคลนน้ำ/แหล่งน้ำ	2	6.67	1.00	2	6.67	2.00
6. ปุ๋ย/สารเคมีขาดแคลน	5	16.67	1.00	15	50.00	2.00
7. ปุ๋ย/สารเคมีราคาแพง	27	90.00	2.33	27	90.00	2.22
8. เมล็ดพันธุ์ที่ต้องการขาดแคลน	-	-	-	1	3.33	1.00
9. ขาดแคลนแรงงาน	3	10.00	2.00	3	10.00	2.00
10. ได้รับความเสียหาย เพียงพอ	3	10.00	1.00	12	40.00	1.63
11. ความแห้งแล้งทำลาย ผลผลิต	4	13.33	1.33	7	23.33	1.20
12. น้ำท่วมทำลายผลผลิต	14	46.67	1.78	18	60.00	1.50
13. สภาพภูมิอากาศแปรปรวน	10	33.33	1.67	4	13.33	1.50
14. โรค/แมลงศัตรูพืช	7	23.33	1.20	3	10.00	1.00
ปัญหาด้านการตลาด						
1. ราคาผลผลิตไม่แน่นอน	8	26.67	1.40	20	66.67	1.77

ตารางที่ 33 (ต่อ)

สภาพปัญหา	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมี สัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง			เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดย ไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง		
	มีปัญหา	ร้อยละ	ระดับ	มีปัญหา	ร้อยละ	ระดับ
	(ราย)		ความ รุนแรง	(ราย)		ความ รุนแรง
2. ถูกกดราคารับซื้อจากผู้ ซื้อ	8	26.67	1.20	25	83.33	1.41
3. ไม่สามารถต่อรองราคา จากผู้รับซื้อได้ เมื่อมีการ ปรับราคารับซื้อตาม สภาวะตลาด	19	63.33	1.85	28	93.33	2.11
4. ข้อมูลการตลาดขาด ประสิทธิภาพ	7	23.33	2.60	14	46.67	1.78
ปัญหาอื่น ๆ						
1. การชำระเงินของผู้รับ ซื้อ	3	16.67	1.67	4	13.33	1.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

ต้นทุน ผลตอบแทนทางการเงินจากการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน

การศึกษาธุรกิจข้าวโพดฝักอ่อนภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ได้ทำการเปรียบเทียบต้นทุน ผลตอบแทนของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549 และการวิเคราะห์ต้นทุนในการรับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนของบริษัทผู้รับซื้อผลผลิต ได้ทำการแยกผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นผลการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทนของกลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง โดยจำแนกกลุ่มเกษตรกรตัวอย่างออกเป็น 2 กรณี

1. กรณีที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง

2. กรณีที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง

ส่วนที่ 2 เป็นผลการวิเคราะห์ต้นทุนในการรับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนของบริษัทผู้รับซื้อ
ผลผลิต

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทนของกลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง

ต้นทุนการผลิตที่นำมาคำนวณหาผลตอบแทนของการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนของกลุ่ม
เกษตรกรตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร โดยทำการ
วิเคราะห์ทั้งที่เป็นต้นทุนที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด คือ

ต้นทุนคงที่ คือ ค่าใช้จ่ายในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนที่เกิดจากการจ่ายค่าภาษีที่ดิน ค่าเช่า/
ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุน ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่
เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณของผลผลิตและเป็นค่าใช้จ่ายที่เกษตรกรจะต้องจ่ายคงที่ทุกปี

ต้นทุนผันแปร คือ ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการใช้ปัจจัยผันแปร ซึ่งมี 3 ชนิด คือ

1. ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรที่ใช้ในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน ประกอบด้วย ค่าเมล็ดพันธุ์
ค่าปุ๋ยอินทรีย์/อนินทรีย์ ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช และค่าน้ำมัน/ค่าไฟฟ้า

2. ค่าแรงงานในการผลิต ประกอบด้วย ค่าแรงงานในการเตรียมดิน/ซักร่องปลูก ค่าขุด
หลุม/ค่าปลูก ค่าถอนแยก/ถอนซ่อม ค่าให้น้ำ ค่านิตสารเคมีกำจัดวัชพืช ค่าใส่ปุ๋ย ค่าถอดยอดเกษตรกร
ตัวผู้ ค่าเก็บเกี่ยว ค่าตัดต้นเก่า และค่าขนย้าย

3. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ประกอบด้วย ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงิน
ลงทุนหมุนเวียน

ค่าใช้ที่ดิน ประเมินจากอัตราค่าเช่าที่ดินในท้องที่ที่ทำการศึกษา โดยแบ่งเป็น 3 ประเภท
ด้วยกัน ประเภทแรก คือ ค่าใช้ที่ดินจากการเช่า ประเภทที่สอง คือ ค่าใช้ที่ดินของตนเอง และ
ประเภทที่สาม คือ ค่าใช้ที่ดินซึ่งได้รับทำฟรี โดยค่าใช้ที่ดินประเภทแรก คิดเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงิน
สด ส่วนประเภทที่สองและสาม คิดเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด

ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร ประเมินจากมูลค่าของเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรที่ใช้ในการผลิต โดยคิดคำนวณแบบเส้นตรง (Straight-Line Depreciation Method)

ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน คิดเป็นค่าใช้จ่ายที่จ่ายค่าเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร โดยประเมินร้อยละ 4.25 ต่อปี เป็นต้นทุนที่ประเมินขึ้นในกรณีที่เกษตรกรใช้เงินตนเองในการซื้อเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร แทนที่จะนำเงินไปลงทุนในกิจกรรมด้านอื่น

การคิดค่าแรงงานที่ใช้ในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ประเภทแรก คือ ค่าแรงงานในครัวเรือน/แลกเปลี่ยน ประเมินจากอัตราค่าแรงงานเป็นรายวันในท้องที่ที่ทำการศึกษามาจากการสำรวจอัตราค่าจ้างแรงงานที่ทำการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนแบบเป็นรายวันอยู่ในช่วง 100-120 บาทต่อคนต่อวัน ในการทำงานหนึ่งวันเท่ากับ 8 ชั่วโมง ประเภทที่สอง คือ ค่าแรงงานจ้าง คิดตามอัตราค่าจ้างแรงงานเป็นรายวัน และอัตราค่าแรงงานแบบเหมาจ่าย โดยอัตราค่าแรงงานแบบเหมาจ่ายจะคิดเหมาตามลักษณะงานที่ทำ ส่วนประเภทที่สาม คือ แรงงานเครื่องจักร คิดจากอัตราเหมาจ่าย ค่าแรงงานประเภทแรก คิดเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด ส่วนประเภทที่สองและสาม คิดเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดจากการใช้ปัจจัยการผลิตนั้น ๆ

ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร ประเมินจากราคาจริงที่ใช้ปัจจัยการผลิตนั้น โดยคิดเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด ส่วนวัสดุอุปกรณ์การเกษตรใดที่เกษตรกรได้รับทำฟรี จะคิดเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด

ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนหมุนเวียน คิดเป็นค่าใช้จ่ายผันแปรที่เป็นเงินสดในอัตราร้อยละ 4.25 ต่อปี

ดังนั้นจึงแบ่งผลการวิเคราะห์ในส่วนที่ 1 ออกเป็นดังนี้

1. กรณีที่เกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง

จากผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 34 จะเห็นได้ว่าต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนหมุนเวียน จากผลการศึกษาการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงของเกษตรกร พบว่ามีต้นทุนผันแปรเฉลี่ยเท่ากับ 4,266.64 บาทต่อไร่

แบ่งเป็นต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดเท่ากับ 3,490.41 บาทต่อไร่ และต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสดเท่ากับ 776.23 บาทต่อไร่ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรประกอบด้วย ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ยอินทรีย์/อนินทรีย์ ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช และค่าน้ำมัน/ค่าไฟฟ้า ซึ่งค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรรวมเท่ากับ 1,828.97 บาทต่อไร่ โดยแบ่งเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรที่เป็นเงินสด และไม่เป็นเงินสด เท่ากับ 1,812.30 และ 16.67 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่ ได้แก่ ค่าปุ๋ยอินทรีย์ ค่าเมล็ดพันธุ์และค่าน้ำมัน คือเท่ากับ 825.07, 491.00 และ 378.08 บาทต่อไร่ ตามลำดับ

ส่วนต้นทุนผันแปรในส่วนของค่าแรงงาน ประกอบด้วย ค่าแรงงานในการเตรียมดิน/ซักร่องปลูก ค่าขุดหลุม/ค่าปลูก ค่าถอนแยก/ถอนซ่อม ค่าให้น้ำ ค่าฉีดสารเคมีกำจัดวัชพืช ค่าใส่ปุ๋ย ค่าถดถอดเกษตรกรตัวผู้ ค่าเก็บเกี่ยว ค่าตัดต้นเก่า และค่าขนย้าย จากการศึกษาพบว่าค่าแรงงานในกิจกรรมการผลิตต่าง ๆ รวมเท่ากับ 2,090.38 บาทต่อไร่ แบ่งเป็นค่าแรงที่เป็นเงินสดเท่ากับ 1,504.76 บาทต่อไร่ และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดเท่ากับ 585.62 บาทต่อไร่ โดยค่าแรงส่วนใหญ่เป็นค่าแรงจากการเก็บเกี่ยว เตรียมดิน/ซักร่องปลูก ให้น้ำ และค่าขุดหลุมปลูก/ค่าปลูก กล่าวคือเท่ากับ 845.45, 815.00, 111.32 และ 109.00 บาทต่อไร่ ตามลำดับ

ส่วนต้นทุนผันแปรในส่วนของค่าใช้จ่ายอื่น ๆ คือ ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตรและค่าเสียโอกาสเงินลงทุนหมุนเวียน จากการศึกษาค้นคว้ามีค่าเท่ากับ 173.35 และ 173.94 บาทต่อไร่ ตามลำดับ

สำหรับต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้/ค่าเช่าที่ดิน ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุน จากผลการศึกษาค้นคว้าการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน โดยไม่มีการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงของเกษตรกร พบว่า มีต้นทุนคงที่เฉลี่ยเท่ากับ 390.48 บาทต่อไร่ แบ่งเป็นต้นทุนคงที่ที่เป็นเงินสดเท่ากับ 128.92 บาทต่อไร่ และต้นทุนคงที่ที่ไม่เป็นเงินสดเท่ากับ 261.56 บาทต่อไร่

ต้นทุนการผลิตทั้งหมด คือ ต้นทุนคงที่ทั้งหมดรวมกับต้นทุนผันแปรทั้งหมด จากผลการศึกษาค้นคว้าการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน โดยไม่มีการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงของเกษตรกร พบว่า มีต้นทุนการผลิตทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 4,657.12 บาทต่อไร่ แบ่งเป็นต้นทุนการผลิตทั้งหมดที่เป็นเงินสด และไม่เป็นเงินสด เท่ากับ 3,619.33 และ 1,037.79 บาทต่อไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ 34 ต้นทุนการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนเฉลี่ยต่อไร่ ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

(หน่วย: บาท/ไร่)

รายการ	มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง				ไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง			
	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	ต้นทุนรวม	ร้อยละ	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	ต้นทุนรวม	ร้อยละ
1. ต้นทุนคงที่								
(TFC)	32.50	290.72	323.22	6.58	128.92	261.56	390.48	8.39
- ภาษีที่ดิน	4.72	0	4.72	0.10	1.88	0	1.88	0.04
- ค่าใช้/ค่าเช่าที่ดิน	27.78	28.29	56.07	1.14	127.04	83.62	210.66	4.52
- ค่าเสื่อมอุปกรณ์								
การเกษตร	0	118.59	118.59	2.41	0	80.78	80.78	1.74
- ค่าเสียโอกาสเงิน								
ลงทุน	0	143.84	143.84	2.93	0	97.16	97.16	2.09
2. ต้นทุนผันแปร								
(TVC)	3,646.19	945.54	4,591.73	93.43	3,490.41	776.23	4,266.64	91.62
2.1 ค่าวัสดุ:	2,201.77	26.67	2,228.44	45.34	1,812.30	16.67	1,828.97	39.27
- เมล็ดพันธุ์	447.66	0	447.66	9.11	491.00	0	491.00	10.54
- ปุ๋ยอินทรีย์	148.67	26.67	175.34	3.57	8.33	16.67	25.00	0.54
- ปุ๋ยอนินทรีย์	989.50	0	989.50	20.13	825.07	0	825.07	17.71
- สารเคมีกำจัดวัชพืช	113.12	0	113.12	2.30	89.82	0	89.82	1.93
- น้ำมัน	418.16	0	418.16	8.51	378.08	0	378.08	8.12
- ไฟฟ้า	84.66	0	84.66	1.72	20.00	0	20.00	0.43
2.2 ค่าจ้างเตรียมดิน/								
ค่าแรงงาน:	1,279.11	739.92	2,019.03	41.08	1,504.76	585.62	2,090.38	44.89
- เตรียมดิน/ซักร่องปลูก	669.67	0	669.67	13.63	815.00	0	815.00	17.50
- ขุดหลุมปลูก/ปลูก	111.00	45.33	156.33	3.18	87.00	22.00	109.00	2.34
- ถอนแยก/ถอนซ่อม	3.00	20.00	23.00	0.47	0	6.67	6.67	0.14
- ให้น้ำ	0	79.54	79.54	1.62	2.33	108.99	111.32	2.39
- ใช้สารเคมี/ฉีดยา	24.00	32.83	56.83	1.16	33.33	21.67	55.00	1.18
- ใส่ปุ๋ย	9.34	57.88	67.22	1.37	11.70	52.57	64.27	1.38
- ถอดยอดเกษตรกรตัวผู้	6.67	89.67	96.34	1.96	6.67	60.00	66.67	1.43
- เก็บเกี่ยว	452.00	386.67	838.67	17.06	543.73	301.72	845.45	18.16
- ตัดต้นเก่า	3.43	20.00	23.43	0.48	5.00	12.00	17.00	0.37

ตารางที่ 34 (ต่อ)

รายการ	มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง				ไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง			
	เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	ต้นทุน รวม	ร้อยละ	เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	ต้นทุน รวม	ร้อยละ
- ขนย้าย	0	8.00	8.00	0.16	0	0	0	0
2.3 อื่น ๆ	165.31	178.95	344.26	7.01	173.35	173.94	347.29	7.46
- ซ่อมแซม	165.31	0	165.31	3.37	173.35	0	173.35	3.72
- ค่าเสียโอกาสเงิน ลงทุนหมุนเวียน	0	178.95	178.95	3.64	0	173.94	173.94	3.74
ต้นทุนการผลิต								
ทั้งหมด	3,678.69	1,236.26	4,914.95	100.00	3,619.33	1,037.79	4,657.12	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

ปริมาณผลผลิตข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงเฉลี่ยเท่ากับ 1,736.91 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้เท่ากับ 2.54 บาทต่อกิโลกรัม เกษตรกรมีรายได้หรือผลตอบแทนจากฝักและเปลือกข้าวโพดฝักอ่อนเท่ากับ 4,411.75 บาทต่อไร่ และยังมีรายได้จากต้นข้าวโพดฝักอ่อนอีกเท่ากับ 674.44 บาทต่อไร่ ดังนั้นเกษตรกรมีรายได้ทั้งหมดหรือผลตอบแทนทั้งหมดจากการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงเท่ากับ 5,086.19 บาทต่อไร่ เมื่อหักต้นทุนทั้งหมดในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนซึ่งเท่ากับ 4,657.12 บาทต่อไร่ หรือ 2.68 บาทต่อกิโลกรัม แล้วเกษตรกรจะได้รับกำไรสุทธิเท่ากับ 429.07 บาทต่อไร่ สำหรับผลตอบแทนสุทธิและกำไรที่เป็นเงินสดสุทธิที่เกษตรกรได้รับเท่ากับ 819.55 และ 1,466.86 บาทต่อไร่ ตามลำดับ โดยจุดคุ้มทุนในการผลิตอยู่ที่ 4,881.00 กิโลกรัม (ตารางที่ 35)

ตารางที่ 35 ปริมาณผลผลิต ราคา ผลตอบแทน จำแนกตามต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนเฉลี่ยต่อไร่ ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

รายการ	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง (CF)	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง (NCF)	ส่วนต่างระหว่างมีกับไม่มีสัญญาฟาร์ม (CF-NCF)
(1) ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย (กก. ต่อไร่)	1,830.00	1,736.91	93.09
(2) ราคาผลผลิตเฉลี่ย (บาทต่อ กก.)	3.13	2.54	0.59
(3) ผลตอบแทนทั้งหมด (บาทต่อไร่)			
= (3.1)+(3.2)	6,342.90	5,086.19	1,256.71
(3.1) ผลตอบแทนจากฝักและเปลือก (บาทต่อไร่) = (1)×(2)	5,727.90	4,411.75	1,316.15
(3.2) ผลตอบแทนจากต้น (บาทต่อไร่)	615.00	674.44	-59.44
(4) ต้นทุนผันแปรทั้งหมด (บาทต่อไร่)	4,591.73	4,266.64	325.09
(5) ต้นทุนคงที่ทั้งหมด (บาทต่อไร่)	323.22	390.48	-67.26
(6) ต้นทุนการผลิตทั้งหมด (บาทต่อไร่)			
= (4)+(5)	4,914.95	4,657.12	257.83
(7) ต้นทุนที่เป็นเงินสด (บาทต่อไร่)	3,678.69	3,619.33	59.36
(8) กำไรสุทธิ (บาทต่อไร่) = (3)-(6)	1,427.95	429.07	998.88
(9) ผลตอบแทนสุทธิ (บาทต่อไร่)			
= (3)-(4)	1,751.17	819.55	931.62
(10) กำไรที่เป็นเงินสดสุทธิ (บาทต่อไร่)			
= (3)-(8)	2,664.21	1,466.86	1,197.35
(11) ผลผลิตค้ำทุ่น (กก.)	521.32	4,881.00	-4,359.68
(12) ต้นทุนการผลิตทั้งหมดเฉลี่ยต่อผลผลิต (บาทต่อ กก.) = (6)/(1)	2.69	2.68	0.01

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

2. กรณีที่เกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง

จากผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 34 จะเห็นได้ว่าต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสของเงินทุนหมุนเวียน จากผลการศึกษาการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนโดยมีการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงของเกษตรกร พบว่ามีต้นทุนผันแปรเฉลี่ยเท่ากับ 4,591.73 บาทต่อไร่ แบ่งเป็นต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดเท่ากับ 3,646.19 บาทต่อไร่ และต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสดเท่ากับ 945.54 บาทต่อไร่ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรประกอบด้วย ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ยอินทรีย์/อนินทรีย์ ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช และค่าน้ำมัน/ค่าไฟฟ้า ซึ่งค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรรวมเท่ากับ 2,228.44 บาทต่อไร่ โดยแบ่งเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรที่เป็นเงินสด และไม่เป็นเงินสด เท่ากับ 2,201.77 และ 26.67 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่ ได้แก่ ค่าปุ๋ยอินทรีย์ ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าน้ำมัน และปุ๋ยอินทรีย์ คือเท่ากับ 989.50, 447.66, 418.16 และ 175.34 บาทต่อไร่ ตามลำดับ

ส่วนต้นทุนผันแปรในส่วนของค่าแรงงาน ประกอบด้วย ค่าแรงงานในการเตรียมดิน/ชักร่องปลูก ค่าขุดหลุม/ค่าปลูก ค่าถอนแยก/ถอนซ่อม ค่าให้น้ำ ค่าฉีดสารเคมีกำจัดวัชพืช ค่าใส่ปุ๋ย ค่าถอดยอดเกษตรกรตัวผู้ ค่าเก็บเกี่ยว ค่าตัดต้นเก่า และค่าขนย้าย จากการศึกษาพบว่าค่าแรงงานในกิจกรรมการผลิตต่างๆ รวมเท่ากับ 2,019.03 บาทต่อไร่ แบ่งเป็นค่าแรงที่เป็นเงินสดเท่ากับ 1,279.11 บาทต่อไร่ และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดเท่ากับ 739.92 บาทต่อไร่ โดยค่าแรงส่วนใหญ่เป็นค่าแรงงานจากการเก็บเกี่ยว ค่าเตรียมดิน/ชักร่องปลูก และค่าขุดหลุมปลูก/ปลูก กล่าวคือเท่ากับ 838.67, 669.67 และ 156.33 บาทต่อไร่ ตามลำดับ

ส่วนต้นทุนผันแปรในส่วนของค่าใช้จ่ายอื่น ๆ คือ ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตรและค่าเสียโอกาสเงินลงทุนหมุนเวียน จากการศึกษาพบว่ามีค่าเท่ากับ 165.31 และ 178.95 บาทต่อไร่ ตามลำดับ

ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้/ค่าเช่าที่ดิน ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุน จากผลการศึกษาการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงของเกษตรกร พบว่า มีต้นทุนคงที่เฉลี่ยเท่ากับ 323.22 บาทต่อไร่ แบ่งเป็นต้นทุนคงที่ที่เป็นเงินสดเท่ากับ 32.50 บาทต่อไร่ และต้นทุนคงที่ที่ไม่เป็นเงินสดเท่ากับ 290.72 บาทต่อไร่

ต้นทุนการผลิตทั้งหมด คือ ต้นทุนคงที่ทั้งหมดรวมกับต้นทุนผันแปรทั้งหมด จากผลการศึกษากาการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงของเกษตรกร พบว่า มีต้นทุนการผลิตทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 4,914.95 บาทต่อไร่ แบ่งเป็นต้นทุนการผลิตทั้งหมดที่เป็นเงินสด และไม่เป็นเงินสด เท่ากับ 3,678.69 และ 1,236.26 บาทต่อไร่ ตามลำดับ

ปริมาณผลผลิตข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงเฉลี่ยเท่ากับ 1,830.00 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้เท่ากับ 3.13 บาทต่อกิโลกรัม เกษตรกรมีรายได้ทั้งหมดหรือผลตอบแทนทั้งหมดจากฝักและเปลือกข้าวโพดฝักอ่อนเท่ากับ 5,727.90 บาทต่อไร่ และยังมีรายได้จากต้นข้าวโพดฝักอ่อนอีกเท่ากับ 615.00 บาทต่อไร่ ดังนั้นเกษตรกรมีรายได้ทั้งหมดหรือผลตอบแทนทั้งหมดจากการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงเท่ากับ 6,342.90 บาทต่อไร่ เมื่อหักต้นทุนทั้งหมดในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนซึ่งเท่ากับ 4,914.95 บาทต่อไร่ หรือ 2.69 บาทต่อกิโลกรัม แล้วเกษตรกรจะได้รับกำไรสุทธิเท่ากับ 1,427.95 บาทต่อไร่ สำหรับผลตอบแทนสุทธิและกำไรที่เป็นเงินสดสุทธิที่เกษตรกรได้รับเท่ากับ 1,751.17 และ 2,664.21 บาทต่อไร่ ตามลำดับ โดยจุดคุ้มทุนในการผลิตอยู่ที่ 521.32 กิโลกรัม (ตารางที่ 35)

ในการวิเคราะห์ความแปรปรวน โดยพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าความแปรปรวนของกำไรสุทธิของเกษตรกรทั้งสองกลุ่ม พิจารณาจากค่า F-Statistic ที่ได้จากการคำนวณซึ่งเท่ากับ 5.64 โดยมีค่า Significant Value เท่ากับ 0.02 จึงทำให้ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ซึ่งหมายความว่า ค่าความแปรปรวนของกำไรสุทธิของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง มีความแตกต่างกับ ค่าความแปรปรวนของกำไรสุทธิของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดฝักอ่อน โดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 95 (ตารางที่ 36)

ตารางที่ 36 แสดงการเปรียบเทียบการวัดความเสี่ยงด้านกำไรสุทธิที่เกษตรกรได้รับจากการลงทุนผลิตข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนทั้งสองกลุ่ม พบว่า รูปแบบในการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงมีค่าเฉลี่ยของกำไรสุทธิที่มากกว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและความแปรปรวนของกำไรสุทธิของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงก็สูงกว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง อย่างมีนัยสำคัญ แต่พบว่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนของกำไรสุทธิ (Coefficient of Variation: CV) ของเกษตรกรผู้ปลูก

ข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงมีค่าต่ำกว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การลงทุนผลิตข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกร โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงมีความเสี่ยงที่ต่ำกว่าการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกรโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง

ตารางที่ 36 เปรียบเทียบความเสี่ยงด้านกำไรสุทธิที่เกษตรกรได้รับจากการลงทุนผลิตข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

รูปแบบการลงทุน การผลิตข้าวโพด ฝักอ่อนของ เกษตรกร	อัตรากำไรสุทธิที่ คาดหวังหรือ ค่าเฉลี่ย (E)	ความแปรปรวน ของกำไรสุทธิของ เกษตรกร (σ^2)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐานของกำไร สุทธิของเกษตรกร (σ)	สัมประสิทธิ์ความ แปรปรวนของ กำไรสุทธิ (CV)
เกษตรกรผู้ปลูก ข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์ม แบบมีข้อตกลง	1,620.93	1,646,046.10	1,282.98	0.79
เกษตรกรผู้ปลูก ข้าวโพดฝักอ่อน โดยไม่มีสัญญา ฟาร์มแบบมี ข้อตกลง	443.17	804,456.40	896.91	2.02
	t = 4.12	F = 5.64		
	sig = 0.00	sig = 0.02		

ที่มา: จากการคำนวณ (2549)

ในการวิเคราะห์ความแปรปรวน โดยพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าความแปรปรวนของราคาขายผลผลิตของเกษตรกร ระหว่างราคาขายข้าวโพดฝักอ่อนทั้งเปลือกภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงกับราคาขายข้าวโพดฝักอ่อนทั้งเปลือกเฉลี่ยภาคกลาง พิจารณาจากค่า F-Statistic ที่ได้จากการคำนวณซึ่งเท่ากับ 0.45 โดยมีค่า Significant Value เท่ากับ 0.51 จึงทำให้ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) ซึ่งหมายความว่า ค่าความแปรปรวนของราคาขายข้าวโพดฝักอ่อน

ทั้งเปลือกภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ไม่มีความแตกต่างกับ ค่าความแปรปรวนของราคาขายข้าวโพดฝักอ่อนทั้งเปลือกเฉลี่ยภาคกลาง (ตารางที่ 37)

ตารางที่ 37 เปรียบเทียบความเสี่ยงด้านราคาขายผลผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนโดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ระหว่างราคาขายข้าวโพดฝักอ่อนทั้งเปลือกภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงกับราคาขายข้าวโพดฝักอ่อนทั้งเปลือกเฉลี่ยภาคกลาง ปีการเพาะปลูก 2548/2549

ราคาขายข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกร	ราคาตลาดหวั่งหรือราคาเฉลี่ย (E)	ความแปรปรวนของราคาของเกษตรกร (σ^2)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของราคาของเกษตรกร (σ)	สัมประสิทธิ์ความเสี่ยงแปรปรวนของราคา (CV)
ราคาขายข้าวโพดฝักอ่อนทั้งเปลือกภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง	3.90	0.05	0.23	0.06
ราคาขายข้าวโพดฝักอ่อนทั้งเปลือกเฉลี่ยภาคกลาง	2.50	0.03	0.18	0.07
	t = 16.66	F = 0.45		
	sig = 0.00	sig = 0.51		

ที่มา: จากการคำนวณ (2549)

ในการวิเคราะห์ความแปรปรวน โดยพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าความแปรปรวนของราคาขายผลผลิตของเกษตรกร ระหว่างราคาขายข้าวโพดฝักอ่อนทั้งเปลือกภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงกับราคาขายข้าวโพดฝักอ่อนทั้งเปลือกเฉลี่ยทั่วประเทศ พิจารณาจากค่า F-Statistic ที่ได้จากการคำนวณซึ่งเท่ากับ 6.91 โดยมีค่า Significant Value เท่ากับ 0.02 จึงทำให้ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ซึ่งหมายความว่า ค่าความแปรปรวนของราคาขายข้าวโพดฝักอ่อนทั้งเปลือกภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง มีความแตกต่างกับ ค่าความแปรปรวนของราคาขายข้าวโพดฝักอ่อนทั้งเปลือกเฉลี่ยทั่วประเทศ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 95 (ตารางที่ 38)

ตารางที่ 38 เปรียบเทียบความเสี่ยงด้านราคาขายผลผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยมีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน โดยไม่มีสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ระหว่างราคาขายข้าวโพดฝักอ่อนทั้งเปลือกภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงกับราคาขายข้าวโพดฝักอ่อนทั้งเปลือกเฉลี่ยทั่วประเทศ ปีการเพาะปลูก 2548/2549

ราคาขายข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกร	ราคาที่คาดหวังหรือราคาเฉลี่ย (E)	ความแปรปรวนของราคาของเกษตรกร (σ^2)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของราคาของเกษตรกร (σ)	สัมประสิทธิ์ความแปรปรวนของราคา (CV)
ราคาขายข้าวโพดฝักอ่อนทั้งเปลือกภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง	3.90	0.05	0.23	0.06
ราคาขายข้าวโพดฝักอ่อนทั้งเปลือกเฉลี่ยทั่วประเทศ	3.77	0.45	0.67	0.18
	t = 0.64	F = 6.91		
	sig = 0.53	sig = 0.02		

ที่มา: จากการคำนวณ (2549)

จากตารางที่ 37 และ 38 แสดงการเปรียบเทียบความเสี่ยงด้านราคาขายผลผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน พบว่า ราคาขายผลผลิตเฉลี่ยภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงมีค่าสูงกว่าราคาขายผลผลิตเฉลี่ยในภาคกลางและราคาขายผลผลิตเฉลี่ยทั่วประเทศ ส่วนค่าความแปรปรวนของราคาขายผลผลิตภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงมีค่าสูงกว่าค่าความแปรปรวนของราคาขายผลผลิตเฉลี่ยในภาคกลาง แต่ต่ำกว่าราคาขายผลผลิตเฉลี่ยทั่วประเทศ อย่างมีนัยสำคัญ และพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนของราคาขายผลผลิต (Coefficient of Variation: CV) ภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงมีค่าต่ำกว่าค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนของราคาขายผลผลิตเฉลี่ยในภาคกลางและราคาขายผลผลิตเฉลี่ยทั่วประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การขายผลผลิตของเกษตรกรภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงมีความเสี่ยงทางด้านราคาที่ต่ำกว่าการขายผลผลิตในตลาดทั่วไป

ต้นทุนในการรับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนของบริษัทผู้รับซื้อผลผลิต

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนในการรับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนของบริษัทผู้รับซื้อผลผลิต

เป็นการวัดส่วนต่างของต้นทุนที่ใช้ในการจัดหาข้าวโพดฝักอ่อนที่นำมาใช้ในการผลิตของบริษัทผู้รับซื้อ โดยพิจารณาจากต้นทุนการรับซื้อข้าวโพดฝักอ่อน ระหว่างต้นทุนการรับซื้อภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง (Contract Farming) กับต้นทุนการรับซื้อจากตลาดทั่วไป

ในการวิเคราะห์ต้นทุนการรับซื้อภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง (Total Cost on Contract Farming: TC_{CF}) สามารถหาได้จากสมการ

$$TC_{CF,i} = P_{CF,i} \times Q_i$$

โดยที่

$TC_{CF,i}$ คือ ต้นทุนการรับซื้อภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงของเดือนที่ i (หน่วย: บาท)

$P_{CF,i}$ คือ ราคาข้าวโพดฝักอ่อนภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงของเดือนที่ i (หน่วย: บาทต่อกิโลกรัม)

Q_i คือ ปริมาณการรับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนเดือนที่ i (หน่วย: กิโลกรัม)

ส่วนการวิเคราะห์ต้นทุนการรับซื้อจากตลาดทั่วไป (Total Cost on Non-Contract Farming: TC_{NCF}) สามารถหาได้จากสมการ

$$TC_{NCF,i} = P_{NCF,i} \times Q_i$$

โดยที่

$TC_{NCF,i}$ คือ ต้นทุนการรับซื้อจากตลาดทั่วไปของเดือนที่ i (หน่วย: บาท)

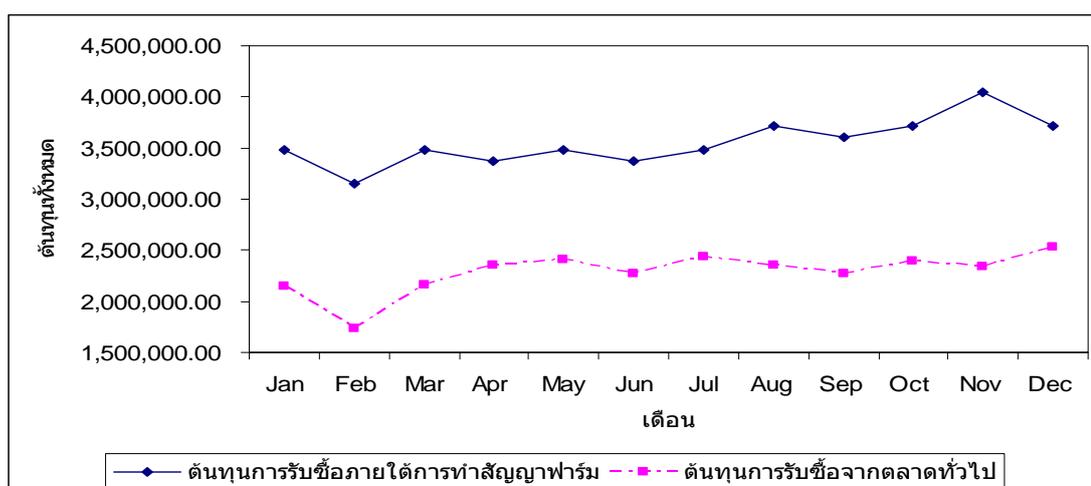
$P_{NCF,i}$ คือ ราคาข้าวโพดฝักอ่อนจากเกษตรกรหรือพ่อค้าคนกลางทั่วไปของเดือนที่ i (หน่วย: บาทต่อกิโลกรัม)

ทั้งนี้ส่วนต่างของต้นทุนในการรับซื้อ (ΔTC_i) สามารถคำนวณได้จากสมการ

$$\Delta TC_i = TC_{CF,i} - TC_{NCF,i}$$

ซึ่งจากผลการคำนวณดังกล่าว ได้ผลการวิเคราะห์ที่ออกมาเป็นดังภาพที่ 9 และ 10

(หน่วย: บาท/ผลผลิตทั้งหมดที่รับซื้อ)

ภาพที่ 9 ต้นทุนในการรับซื้อผลผลิตระหว่างต้นทุนการรับซื้อภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงกับต้นทุนการรับซื้อจากตลาดทั่วไป โดยให้ราคาซื้อในตลาดทั่วไปเป็นราคาซื้อข้าวโพดฝักอ่อนทั้งเปลือกเฉลี่ยในภาคกลาง

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

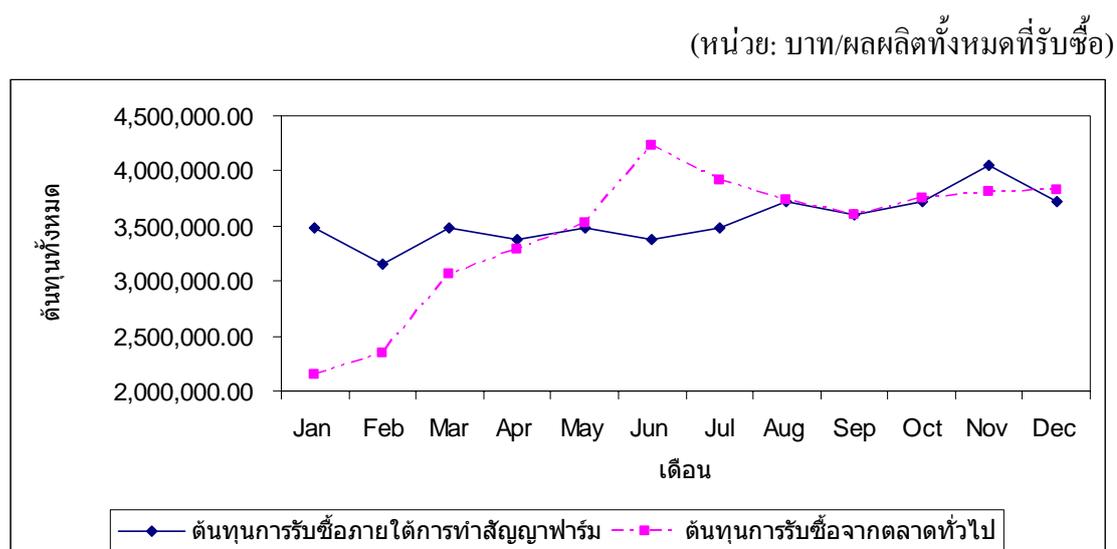
จากภาพที่ 9 ซึ่งทำการคำนวณต้นทุนในการรับซื้อ โดยสมมติให้ราคาซื้อในตลาดทั่วไปเป็นราคาซื้อข้าวโพดฝักอ่อนทั้งเปลือกเฉลี่ยในภาคกลาง พบว่า ส่วนต่างของต้นทุนในการรับซื้อผลผลิตระหว่างต้นทุนการรับซื้อภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง (Total Cost on Contract Farming: TC_{CF}) กับต้นทุนการรับซื้อจากตลาดทั่วไป (Total Cost on Non-Contract Farming: TC_{NCF}) พบว่า โดยรวมแล้วตลอดทั้งปีการผลิต 2548/2549 ต้นทุนในการรับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงสูงกว่าการรับซื้อจากตลาดทั่วไป ($\sum \Delta TC_i$) อยู่ถึง 15,253,500 บาท โดยที่การรับซื้อภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงและการรับซื้อจากตลาดทั่วไป มีต้นทุนเท่ากับ 42,660,000 บาท และ 27,406,500 บาท ตามลำดับ (ตารางที่ 39)

ตารางที่ 39 ต้นทุนในการรับซื้อผลผลิต และส่วนต่างของต้นทุนในการรับซื้อผลผลิตระหว่าง ต้นทุนการรับซื้อภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงกับต้นทุนการรับซื้อจากตลาดทั่วไป

(หน่วย: บาท/ผลผลิตทั้งหมดที่รับซื้อ)

รายการ	$\sum TC_{CF,i}$	$\sum TC_{NCF,i}$	$\sum \Delta TC_i$
- ราคาซื้อข้าวโพดฝัก อ่อนทั้งเปลือกเฉลี่ยภาค กลาง	42,660,000	27,406,500	15,253,500
- ราคาซื้อข้าวโพดฝัก อ่อนทั้งเปลือกเฉลี่ยทั้ง ประเทศ	42,660,000	41,277,600	1,382,400

ที่มา: จากการคำนวณ (2549)

ภาพที่ 10 ต้นทุนในการรับซื้อผลผลิตระหว่างต้นทุนการรับซื้อภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงกับต้นทุนการรับซื้อจากตลาดทั่วไป โดยให้ราคาซื้อในตลาดทั่วไปเป็นราคาซื้อข้าวโพดฝักอ่อนทั้งเปลือกเฉลี่ยทั้งประเทศ

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

จากภาพที่ 10 ซึ่งคำนวณต้นทุนในการรับซื้อผลผลิต โดยสมมติให้ราคาซื้อในตลาดทั่วไปเป็นราคาซื้อข้าวโพดฝักอ่อนทั้งเปลือกเฉลี่ยทั้งประเทศ ผลปรากฏว่า ส่วนต่างของต้นทุนในการรับซื้อผลผลิตระหว่างต้นทุนการรับซื้อภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง (Total Cost

on Contract Farming: TC_{CF}) กับต้นทุนการรับซื้อจากตลาดทั่วไป (Total Cost on Non-Contract Farming: TC_{NCF}) ในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน ต้นทุนในการรับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงสูงกว่าการรับซื้อจากตลาดทั่วไป ช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ต้นทุนในการรับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงต่ำกว่าการรับซื้อจากตลาดทั่วไป เดือนพฤศจิกายนต้นทุนในการรับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงสูงกว่าการรับซื้อจากตลาดทั่วไป และในเดือนธันวาคมต้นทุนในการรับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงต่ำกว่าการรับซื้อจากตลาดทั่วไป โดยรวมแล้วตลอดทั้งปีการผลิต 2548/2549 พบว่า ต้นทุนในการรับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงสูงกว่าการรับซื้อจากตลาดทั่วไป โดยที่ต้นทุนการรับซื้อภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง มีค่าเท่ากับ 42,660,000.00 บาท และต้นทุนการรับซื้อจากตลาดทั่วไป มีค่าเท่ากับ 41,277,600.00 บาท ดังนั้น การรับซื้อผ่านการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง จึงมีต้นทุนสูงกว่าการรับซื้อจากตลาดทั่วไป ($\sum \Delta TC$) เท่ากับ 1,382,400 บาท (ตารางที่ 39)

โดยสรุปจากการวิเคราะห์ส่วนต่างต้นทุนในการรับซื้อผลผลิตระหว่างต้นทุนการรับซื้อภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง (Total Cost on Contract Farming: TC_{CF}) กับต้นทุนการรับซื้อจากตลาดทั่วไป (Total Cost on Non-Contract Farming: TC_{NCF}) ของปีการผลิต 2548/2549 พบว่า ส่วนต่างของต้นทุนในการรับซื้อ ($\sum \Delta TC$) > 0 ซึ่งหมายถึง ต้นทุนในกิจกรรมการรับซื้อวัตถุดิบของบริษัทผู้รับซื้อแบบมีสัญญาฟาร์มสูงกว่าแบบรับซื้อจากตลาดทั่วไป ทั้งนี้บริษัทผู้รับซื้ออาจจะต้องพิจารณาทางเลือกในการรับซื้อจากตลาดทั่วไป เพื่อช่วยลดต้นทุนในการจัดหาวัตถุดิบ อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ พบว่า ทางบริษัทผู้รับซื้อยังมีความต้องการที่จะคงการรับซื้อวัตถุดิบภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง เนื่องจากต้องการควบคุมคุณภาพวัตถุดิบ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ตรงตามเกณฑ์ที่ระบุไว้ และทราบแหล่งที่มาของวัตถุดิบเพื่อใช้ในการตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับ หรือรวมถึงการจัดการในด้านต่าง ๆ ของการผลิตด้วย ดังนั้นแม้ว่าการรับซื้อผ่านการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงจะมีต้นทุนที่สูงกว่า ทางบริษัทผู้รับซื้อก็ยินดีที่จะจ่าย

จากการสอบถามบริษัทผู้รับซื้อเกี่ยวกับการนำข้าวโพดฝักอ่อนไปผลิตเป็นสินค้า ทำให้ทราบว่า ทางบริษัทผู้รับซื้อจะทำการแปรรูปตามความต้องการของกลุ่มลูกค้า ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากข้าวโพดฝักอ่อนมีหลายประเภทด้วยกัน ได้แก่ ข้าวโพดฝักอ่อนสด ข้าวโพดฝักอ่อนแช่แข็ง ข้าวโพดฝักอ่อนทอดแบบสุญญากาศ เป็นต้น โดยผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทก็จะมีหลายขนาดแตกต่างกันออกไปขึ้นกับความต้องการของลูกค้าเป็นหลัก

ผลประโยชน์และผลเสียที่ได้รับจากการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง

ในการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง เป็นการทำให้เป็นลายลักษณ์อักษรระหว่างบริษัทผู้รับซื้อและผู้รวบรวมผลผลิต โดยรูปแบบการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงในปัจจุบันเป็นการกำหนดราคาประกันขั้นต่ำ แต่หากช่วงไหนที่ราคาในท้องตลาดปรับตัวสูงขึ้น ทางบริษัทผู้รับซื้อจะมีการปรับราคาให้สูงตามราคาในท้องตลาดด้วย แต่หากช่วงไหนที่ราคาในท้องตลาดตกต่ำลงหรือต่ำกว่าราคาประกันที่ได้ระบุไว้ ทางบริษัทก็ยังคงรับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนตามราคาประกันขั้นต่ำ ส่วนเกณฑ์ในการกำหนดราคารับซื้อจะขึ้นอยู่กับคำสั่งซื้อของลูกค้า (Order) ส่วนการรับซื้อผลผลิตในแต่ละครั้งจะขึ้นอยู่กับกำลังการผลิตของทางบริษัท ซึ่งในปัจจุบันทางบริษัทมีความต้องการข้าวโพดฝักอ่อนแบบทั้งเปลือกอยู่ที่ 30 ตันต่อวัน และในการรับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนจะรับซื้อภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง (Contract Farming) เท่านั้น ส่วนระหว่างผู้รวบรวมผลผลิตกับเกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดฝักอ่อน ไม่มีการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง เป็นเพียงการตกลงกันแบบปากเปล่า โดยผู้รวบรวมผลผลิตเองจะมีเกษตรกรที่อยู่ในกลุ่ม เป็นสมาชิกอยู่หรือเรียกว่าเป็นลูกไร่อยู่ แล้วหัวหน้ากลุ่มคอยนำข้าวโพดฝักอ่อนที่ผลิตได้มาส่งให้กับบริษัทผู้รับซื้ออีกทอดหนึ่ง ทางบริษัทได้กำหนดให้เกษตรกรทำการปลูกแบบ EUREP GAP จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนที่ทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ผู้รวบรวมผลผลิต และตัวแทนจากบริษัทผู้รับซื้อถึงผลประโยชน์และผลเสียที่ได้รับจากการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงนั้น พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลประโยชน์และผลเสียที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนได้รับจากการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง

จากการสอบถามเกษตรกรตัวอย่างที่ทำการผลิตแบบมีการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง พบว่า ประโยชน์และผลเสียจากการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ได้แก่

1. มีตลาดรองรับผลผลิตอย่างแน่นอน ทำให้ไม่ต้องลำบากในการหาตลาดรับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนเอง ทำให้ลดความเสี่ยง

2. ได้รับการบริการจากผู้รวบรวมผลผลิต เพราะมีผู้รวบรวมผลผลิตมารับซื้อถึงที่ไร เกษตรกรไม่ต้องขนย้ายผลผลิตเอง

3. ทางบริษัทส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาให้ความรู้ทางการผลิต การจัดการอื่น ๆ ที่จำเป็น และเมื่อเกิดปัญหาก็ช่วยหาทางแก้ไขปัญหา

4. บริษัทผู้รับซื้อมีการประกันราคาขั้นต่ำที่ชัดเจนกับผู้รวบรวมผลผลิต และทางผู้รวบรวมผลผลิตก็มีการประกันราคาขั้นต่ำกับเกษตรกร ช่วยสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในเรื่องรายได้ที่จะได้รับ

5. เกษตรกรได้รับความช่วยเหลือในเรื่องของสินเชื่อ และปัจจัยที่ใช้ในการผลิต

6. เกษตรกรผลิตข้าวโพดฝักอ่อนที่มีคุณภาพ เนื่องจากทางบริษัทผู้รับซื้อได้มีการกำหนดในเรื่องของปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์ข้าวโพดฝักอ่อน ขนาดและคุณภาพของเมล็ดพันธุ์

ผลเสียที่ได้รับจากการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ได้แก่

1. ไม่มีโอกาสในการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ เนื่องจากบริษัทผู้รับซื้อผลผลิตได้มีการระบุไว้ อย่างชัดเจน

2. ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ทางบริษัทกำหนดมาเท่านั้น เช่น เมล็ดพันธุ์ต้องเป็นพันธุ์ที่กำหนดเท่านั้น ห้ามใช้ยาฆ่าหญ้า เป็นต้น

3. เมื่อราคาข้าวโพดฝักอ่อนในท้องตลาดสูงกว่าราคาที่บริษัทรับซื้อ ก็ไม่สามารถจำหน่ายให้กับผู้อื่นได้ ทำให้ได้รับกำไรน้อยกว่าที่ควรจะได้รับจริง

4. ไม่มีอำนาจในการต่อรองราคารับซื้อกับบริษัทผู้รับซื้อผลผลิต

ผลประโยชน์และผลเสียที่ผู้รวบรวมข้าวโพดฝักอ่อนได้รับจากการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง

จากการสอบถามผู้รวบรวมผลผลิตที่ทำการรวบรวมข้าวโพดฝักอ่อนในพื้นที่อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ทำการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนแบบมีการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง เกี่ยวกับประโยชน์และผลเสียจากการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงที่ผู้รวบรวมผลผลิตได้รับ พบว่าผลประโยชน์และผลเสีย คือ

ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ได้แก่

1. ในช่วงที่ราคาตกหรือต่ำกว่าราคาประกันที่ทำไว้กับบริษัทผู้รับซื้อ ก็จะช่วยให้ผู้รวบรวมผลผลิตขาดทุนไม่เยอะมากนัก
2. ผู้รวบรวมผลผลิตทราบถึงปริมาณข้าวโพดฝักอ่อนที่เกษตรกรผลิตได้ในแต่ละวัน เนื่องจากมีข้อมูลในการวางแผนปลูกอย่างชัดเจนของเกษตรกร
3. มีตลาดรองรับผลผลิตอย่างแน่นอน ทำให้ไม่ต้องลำบากในการหาตลาดรับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนเอง ทำให้ลดความเสี่ยง
4. ผู้รวบรวมผลผลิตได้รับการช่วยเหลือจากบริษัทผู้รับซื้อในเรื่องต่าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเงินทุน ปัจจัยการผลิต และอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

ผลเสียที่ได้รับจากการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ได้แก่

1. บริษัทจะตีกลับผลผลิตที่ไม่ตรงตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ หากมีผลผลิตไม่ได้มาตรฐานมาก ซึ่งจะทำให้ผู้รวบรวมผลผลิตต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือได้รับรายได้ลดลง
2. ไม่มีอำนาจในการต่อรองราคารับซื้อกับบริษัทผู้รับซื้อผลผลิต
3. ต้องรับผิดชอบในส่วนของผลผลิตที่ถูกตีกลับจากบริษัทผู้รับซื้อ เนื่องจากคุณภาพไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ผลประโยชน์และผลเสียที่บริษัทผู้รับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนได้รับจากการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนบริษัทผู้รับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนแห่งหนึ่งในพื้นที่อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ซึ่งบริษัทแห่งนี้是公司ที่รับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนจากเกษตรกรตัวอย่างที่ทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง โดยสอบถามเกี่ยวกับประโยชน์และผลเสียจากการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงที่บริษัทผู้รับซื้อได้รับ พบว่าผลประโยชน์และผลเสียคือ

ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ได้แก่

1. บริษัทผู้รับซื้อทราบปริมาณผลผลิตที่ชัดเจนในการรับซื้อในแต่ละครั้ง
2. ทางบริษัทผู้รับซื้อทราบแหล่งที่มาของผลผลิต เพราะถ้าหากนำวัตถุดิบไปผลิตต่อแล้วเกิดปัญหาเนื่องมาจากวัตถุดิบ ก็สามารถตรวจสอบประวัติ และแหล่งที่มาของผลผลิตได้
3. ได้ผลผลิตตรงตามความต้องการ ทั้งในเรื่องของพันธุ์ ขนาดฝัก สีฝักข้าวโพดอ่อน เนื่องจากทางบริษัทผู้รับซื้อได้มีการระบุเรื่องต่าง ๆ ไว้ในสัญญาแล้ว
4. ควบคุมและทราบปริมาณการใช้สารเคมีของเกษตรกร โดยเกษตรกรที่ทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงนั้น ห้ามไม่ให้ใช้สารเคมีในการฆ่าหญ้า

ผลเสียที่ได้รับจากการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง ได้แก่

1. ในช่วงที่ราคาข้าวโพดฝักอ่อนต่ำกว่าราคาประกัน บริษัทผู้รับซื้อก็ยังคงต้องซื้อในราคาประกัน ซึ่งทำให้ต้นทุนการรับซื้อของบริษัทสูงกว่าที่ควรจะเป็น
2. บริษัทต้องเสียเวลา และค่าใช้จ่ายในการเข้าไปให้ความรู้ ความช่วยเหลือ และการติดตามข้อมูลด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับกลุ่มเกษตรกรที่ผลิตภายใต้การดูแลของบริษัท

โดยสรุปแล้วผลประโยชน์และผลเสียที่เกษตรกร ผู้รวบรวมผลผลิต และบริษัทผู้รับซื้อผลผลิตได้รับจากการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงในครั้งนี้ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 40

ตารางที่ 40 สรุปผลประโยชน์และผลเสียที่เกษตรกร ผู้รวบรวมผลผลิต และบริษัทผู้รับซื้อผลผลิต ได้รับจากการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง

เกษตรกร และผู้รวบรวมผลผลิต		บริษัทผู้รับซื้อผลผลิต	
ผลประโยชน์	ผลเสีย	ผลประโยชน์	ผลเสีย
- เกษตรกรมีตลาดรับซื้อผลผลิตอย่างแน่นอน	- ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในสัญญาอย่างเคร่งครัด	- ได้ทราบปริมาณผลผลิตที่แน่นอนที่จะนำเข้าสู่กระบวนการผลิตของโรงงาน	- ต้นทุนการรวบรวมจัดหาวัตถุดิบสูงกว่าการรับซื้อจากตลาดทั่วไป
- ได้รับความรู้ ความช่วยเหลือจากบริษัทผู้รับซื้อ	- ไม่มีอำนาจในการต่อรองราคารับซื้อ	- สามารถตรวจสอบประวัติ และแหล่งที่มาของผลผลิตได้	
- มีความมั่นคงในรายได้	- ต้องรับผิดชอบในส่วนของผลผลิตที่ไม่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้	- ได้ผลผลิตตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้	

ที่มา: จากการสำรวจ (2549)

**ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อน
ในรูปแบบที่มีการทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลง**

1. ผู้รวบรวมผลผลิตหรือหัวหน้ากลุ่ม และเกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดฝักอ่อนไม่มีอำนาจในการต่อรองราคาขายผลผลิต เนื่องจากทางบริษัทผู้รับซื้อจะเป็นผู้กำหนดราคารับซื้อผลผลิต
2. เกษตรกรอาจจะหันไปปลูกพืชชนิดอื่น เพราะข้าวโพดฝักอ่อนเป็นพืชที่ใช้พื้นที่ในการปลูกและแรงงานในการปลูกค่อนข้างมาก บริษัทผู้รับซื้อจึงต้องมีการดูแล ให้ความช่วยเหลือเกษตรกรในด้านการจัดการและการผลิต เพื่อให้มีผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ที่ดีขึ้น
3. บางฤดูกาลที่มีสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมกับการเจริญเติบโต ทำให้เกษตรกรผลิตข้าวโพดฝักอ่อนได้น้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการของบริษัทผู้รับซื้อ ทำให้บริษัทผู้รับซื้อมีความจำเป็นที่จะต้องรับซื้อข้าวโพดฝักอ่อนผ่านการรับซื้อจากตลาดทั่วไปมาเพิ่มเติม เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการ

4. ราคาซื้อขายข้าวโพดฝักอ่อนในท้องตลาดปัจจุบันมีราคาสูงกว่าราคาประกันขั้นต่ำที่กำหนดไว้ และมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นอีก ถ้าบริษัทผู้รับซื้อผลผลิตไม่ปรับราคาตามตลาด จะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรที่ผลิตภายใต้การทำสัญญาฟาร์มแบบมีข้อตกลงผลิตในปริมาณที่ลดลง และเมื่อหมดสัญญาฉบับปัจจุบันแล้ว เกษตรกรอาจจะไม่ต่อสัญญา แล้วนำผลผลิตไปขายที่อื่นแทน

ความพึงพอใจเกี่ยวกับสัญญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ระหว่างผู้รวบรวมผลผลิตกับบริษัทผู้รับซื้อผลผลิต

จากการสอบถามผู้รวบรวมผลผลิตและบริษัทผู้รับซื้อผลผลิต เกี่ยวกับความพึงพอใจกับสัญญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ผู้รวบรวมไม่ค่อยพึงพอใจที่บริษัทมีการตรวจสอบขนาดฝักที่เข้มงวดเกินไป ทำให้มีการตีกลับฝักที่ไม่ได้ขนาด มาตรฐานที่กำหนดคืนมายังผู้รวบรวมผลผลิต
2. ผู้รวบรวมผลผลิตอยากให้บริษัทผู้รับซื้อซื้อข้าวโพดฝักอ่อนทั้งหมดไปเลย ไม่มีการตีกลับฝักที่ไม่ได้คุณภาพหรือขนาดกลับมาอีก เพราะทำให้ผู้รวบรวมผลผลิตขาดทุนเยอะ
3. ในการเขียนสัญญาฉบับต่อไป อยากให้ทางบริษัทผู้รับซื้อนำความคิดเห็นของผู้รวบรวมผลผลิตและเกษตรกรไปพิจารณาร่วมด้วย เพื่อร่างสัญญาที่เป็นธรรม เกิดความพึงพอใจแก่ทุกฝ่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย